

Τίτελέ κε Ρῶλι uu Rῶm pikó n wói

Lελεε rítelé ntí kέμεε ní we

Kumúnjé κρε-i κε Ρῶλι uu πρεε unsē táánū n tenese kuú πρεε Kirisi pikó πρεε Rῶm keteni-i ní we rítelé ntí wói. U πρέε lalε uké uncee rinῶh hái ne Rῶm-pῶ kúu πρεε n hápaalē, uké kῶ πρεε Esipaanyi ha uké ha Nsímé Kεcire riyóó. Títelé κε Ρῶλί uu Rῶm pikó n wói ye icélaa inyine le κε Ρῶλι uu ní pa ne iketῶ-pῶ. U i pale kekéripi re: "Sisoipipi sin Yeesu ne kefa n tene κε Uléécaa uu si nyu re si aseí tikilenle. Linfatene mmē ne kῶ tulaalenle" (1:17).

Ifaaci iyē mεkériine ye mmé:

1. Ρῶλι ye nyísele re íye kai piyómeyáhaa isé pitiki ne lē kapi ye ne Yeesu Kirisi rintíki apí ne Uléécaa kefa tene kecῶpe we. Uléécaa icápine yee Rῶm-i ní we kέμεε, Kirisi pikó πρεε ápi Pisuífi ye kulúí wele. Amá Pisuífi ye kῶ Rῶm kέμεε kulúí wele, picῶ api panse Kirisi pikó, pin kῶ ne nῶhlē pin Pisuífi piyomεyáhaa isé tíkile. Yare li pise re mpuri sane pikó πρεε m panse Kirisi pikó pῶkε kῶ isé iyē n tikilē néε? Ρῶλι ye maa re nfatene mee ye usoi riyu lo (1-8).
2. Isirayeli pikó πρεε mpuri κε Uléécaa uu n wée. Pi ne Kirisi pikó metone nkó kuu nté wói (9-11). Pisuífi meyā ye Nsímé Kεcire kepire ritῶle (9:30-10:20). Uléécaa ye kῶ ne wele un umpuri la. N ne ipuri icῶ yé keyáa Yeesu Kirisi kέμεε Uléécaa ipεeléε ceri.

3. Yeesu Kirisi icápine kέmee mεfine nkό mee nté wόlaalē. Pwoli ye kei símisile lē kapi ye Ulééca n yáasi ne lē kapi ye ne picw nkíhniye kέmee n tóne. U pepεε nfatene kέmee m pelaalē písei re piké pepεε ápi nkemεε m pelaalē ne m purú. Uu kω ne pi ténι re li pise re ríla nké pikεcáá n nyáni. Likumúhē re Ulééca yèè akópe kέmee sisoiipi leselé, Nfáasone nn si léni, asi ye peε fe así m pénelē sin ne we, nn kω ne si léni, si ne Kirisi pin ne pénelē pin we (12-15).
4. Pwoli ye upimarεcō peε Upíima pikεi n wa iyáhaa kulúí pasiipwle (16).

Iyáhaa

¹ Né Kirisi Yeesu ukεikó Pwoli, née rítelé ntí nó wólu. Ulééca yεε né sée re kέ panse utumε. U né wéεε re kέ Unsímé Kεcire riyóó. ² Ulééca ye peε hái mεkεε-me Ulééca Nsímé atelé kέmee antepuyε maase re u yé Nsímé Kεcire mmē tó pa. ³ Ukepipi Urópíima kεcáá nsímé ye mu. Pi u marile mesoi. U uyóopi Tafiti kepírē le. ⁴ Ke Ulééca uu pikpōkpō kέmee u n yukuse nnya kuu u sée re Ukepipi, uu kω Unfaasone ne tiki uú ne linnanε u hε. ⁵ Urópíima Yeesu Kirisi ke Ulééca uú ne ritiki uú ne ípεelée né nyíse re kέ panse utumε, kέ kω t́yεse ipuri nnéi písoi piké Kirisi rinyiri nnya ne kefa tene, piké peε uyē Ulééca m pakarelē. ⁶ Nó mpí ke Yeesu Kirisi uu nní n sée, nó ne kω lipite pē kέmeé welε.

⁷ Nó Ròm pikó mpí nnéi ke Ulééca uu nní rí la uu kω nó wéε re ani panse upikó kam títelé ntí

wólu. Urósáa Uléécaa ne Urópíma Yeesu Kirisi piké ípaeléé nó nyíse api nkíninje nó he!

Li Pə̀ali ripóò wa re uké ha Kirisi pikó pεε Ròm-i ní we rilóólú

⁸ Pi keté nké nnéí nónnéfatene nsímé símisile n̄sone. Lē nnya kam̄ la ké ne Yeesu Kirisi ritiki ké ne n̄ó nnya Uléécaa pə̀one se kelenε. ⁹ Uléécaa uyē kam̄ n yáási nen Ukepipi Nsímé Kεcire yóólē yé itansei né li re mesere kam̄ nónnésímé símisi ¹⁰ nen kə́ n̄pá píyei nókene cáá yáási. Ne ye pise re uké lē umela kέmee ncée né he ké nókene méé hapə. ¹¹ Lē nnya, li pεε meyíkíyiki ripóò né we re ké piyéne nó hapə ké lē ke Nfáasone nn̄ né n he nó ritéjse nəké iníjí wa. ¹² Ne la ké ma re ne nókene méε s̄one pə̀le re nfatene mm̄ ke tó ne nn̄ó ari kesé m̄ má nké tíyese təké ikari kpáriisene.

¹³ Pimárecə, ne la re ani kō te ne pεε menécíre cápinele ké pilóólú nó hapə, amá hái ne nkpéni-me ám kahanε ncée n yē. Ne pεé la re pinékei piké kə́ n̄ó kέmee kuláa wa yarε kapi keté kecáá isoipuri icə́ kέmee kuláa n wa mecə. ¹⁴ Li né pise re ké n̄pá píye kέméé ha, ayu ne sicare kέmee p̄isoι ne p̄isəhə́ ne pεpεε ápi líka n nyu kέmee kai pise re ké ha. ¹⁵ Lē nnya kai ripóò né we re ké kə́ nó mpí n̄ó nn̄í Ròm kuyu-i ní we Nsímé Kεcire riyóó.

Nsímé Kεcire ye r̄naje le mee Uléécaa kέmee n léeri

¹⁶ Nsímé Kεcire mm̄ n̄n̄ isei né we. Nnaje nnyine ye mu ke Uléécaa uu ye ne pē nnéí pεε ne kefa u n tenelē ayu n lə. Pisui fi kuú ne koraane uú ne mpuri sanε pikó kέmee tulu. ¹⁷ Asei kecáá, kei kai ye ne nyíse re Uléécaa yè̀ p̄isoι pansesεle aseι pite.

Uyee ne Uléecaa kefa n tenelë mecire kóló kuu ye nfatene mmë ñmane nnya yë te u aseï ute le. Lë kai nní Nléecaasimé ritelé-i wólaalë te: Nkó yee nfatene nnya m panse aseï ute yee nfáa má.

Sisoipipi nnét ye akópe wale

¹⁸ Uléecaa kuwáï ye keyómecaa-pò wemele. Pèpèe ápi u n waiselë ápi kò umela tikilë pèe yé ne ku risáne. Pi nsímései nyule, amá pin pèe pimewee kópe ne tápaalë te pisoï ápi kapè aseï ceri. ¹⁹ Pi lë ke kesoi pipi akè yé ní fe akè Uléecaa kecáá céru pinyuwe máálenle. Likumúnjé re Uléecaa ricuruu yee li pi cereise. ²⁰ Asei kecáá, Uléecaa likó áï kúyene we, amá umewai kémee kuu ye umecire lese uu nyíse kesoi pipi aké ne u yenu. Uyee ketë ne keyóme wa nnya, pi yé fe api kei ne yenu re u ñnañe teneciré mále un kò Uléecaa. Sisoipipi ási yé ncée yë siké re ási likécáá nyu. ²¹ Si Uléecaa nyule, amá ási ye pèe ríyú u waise, ási ye kò u pòñese yare kasi yé pèe u m pòñese re u Uléecaa nnya. Amá inírisimé ke pisoï apí ne mésunu apí ne pimecire fómni, pikemúnjé akè pèe kuníri kapi m má nnya kunmaha-i lompò. ²² Pin pimecire nyáni yare pi mewéesesəhə mále, némpákane piníri ñmaa ye pi. ²³ Api yúlu re ápi yé riwula piké Uléecaa kpəciré pakare, apí nya api conse api pèe kesoi pipi kee ye n kpu ne sinúipi ne ána ana likó ne límunjui-munjui séru re piléé api ye wula api lë pakare.

²⁴ Lë nnya ke Uléecaa uu pi riyá re piké mékperinkpewai kapi pisifa-i m músu n wai piké ne piipinje cire isei m pórii. ²⁵ Pi nnóome likó kpísi apí ne Uléecaa kecáá nsímései conse, api wúla api lë ke Uléecaa uu n wa yáási, api pèe Uléecaa yee nípá

yo n wa piyáhaa yulu, in kə ne uricuruu kaí ne sá re piké yáási hái ne mpa píyei-pə. Amí.

²⁶ Lē nnya ke Uléecaa uu piseicirékei pi tā, pinósi api pipila yá, pi ne pinósicə apí ha n sói, ái kə peé ne sá re líké lē. ²⁷ Pitisi póo kə limεcə pipinəsi yá, apí ha ne nnáapí pipitiscə n sói, lin písoi ísei we. Lē nnya, pimemare kópe mē kulaa kapi lē yē.

²⁸ Kápi nní n wéési piké Uléecaa céri nnya, Uléecaa ye pi riyále pikemúηé ake cókəi, api peé n wapisí ái ne sá. ²⁹ Mewai kópe ncəpuri ne rikpákára ne nwóónaapí ne kufatoi kpeε pisifa-i we. Pikáipinkeε ne písoikə ne pipásaine ne piyaaluke ne mémare kópe mee pisifa-i cəpaalē. Pimecəpecire kapi wóhaane, pin áyu kónaane, ³⁰ pin kə Uléecaa iláarə wai. Api ye úka waise, pin áyu wéési, pin pimεcire nyíse. Pi mewai kópe piwai kémee pelaalenle, api ye písáa ne píni pakare. ³¹ Ai we re usoi uké ne pi ritá, api nla má [api ye líka naresi] api ye íwe té. ³² Pi kə peε ísé ke Uléecaa uu n yekei nyule. I maa re pepeε limewai mē n wai ye ne sá re piké pi kə. Pi kə peε li waille. Lē memáá, pi ye kə pepeε lē n wai kecáa rikpále.

2

Uléecaa ketahai kuú ne sisoipipi n túhaanene

¹ Mpa pən usoi úye mpuri, pó nkó póo nní ne picə n túhaane pən akópe pi palē, ái we re piké íwe pó té. Póo nní ne picə n túhaane pən akópe pi palē, mepócíre kaa lē akópe palē. Liriyíki re póo nní ne picə n túhaane, p' ne kə pimεcə waille. ² Tə meýíkíyiki nyule re nsímései ke Uléecaa uu ye ne pepeε lē n wai túhaane. ³ Pó nkó póo nní ne pepeε

lẽ n wai n túhaane pòn kò pimɛcɔ wai, pò músu re p'ó né Ulééca ketahai kέméé lee? ⁴ Nέε Ulééca mɛwai sɔne píima ne uisoι niηe-niηe ne unfanare kaa lómiise. Aa nyu re umɛwai sɔne píima mee la re a mɛfine conseε? ⁵ Amá ripókín ntake ne kaa n yúlu re áa yé mɛfine conse nnya, mepócíre kaa lẽ kuwói píima cápíne keyáa kē ke Ulééca uú ne nsímései ukuwói kέmee pisoι n túhaanene. ⁶ Ketúhaane ke-i ke Ulééca uu yé m'pá úye mɛwai ihéé u pa. ⁷ Uu pɛpɛe lisɔne piwai ne n ηmóópúlẽ nfáa teneciré he. Pi lẽ wailɛ re uké umeyɔpi pi he uké kò ríyu pi waise uké kò tíyεε piké pansɛ pícaaiciré. ⁸ Amá Ulééca yé pɛpɛe ne u n kénene ápi la piké nsímései kutu ricɔ, pin pɛe lɛlɛe ái ne n sá kutu cɔlẽ kecáa ukuwói píima súise. ⁹ Píweluke ne nwuutúũ mee mpí nnéi pɛe mɛwai kópe n wai likó. Pisui fi kaí ne mɛfoí máne, ai pɛé ne mpuri sanɛ pikó kpá. ¹⁰ Tíyu ne ipakare ne nkíηniηe mee mpí nnéi pɛe lisɔne n wai likó. Pisui fi kaí ne mɛfoí máne, ai pɛé ne mpuri sanɛ pikó kpá. ¹¹ Ulééca úu pisoι ne picɔ kóólene.

¹² Mpí nnéi pɛe ápi isé kecáa n nyu apí ne akópe wai ye kpínine ápi ikεcáa ne pi túhaanene. Amá pɛpɛe ikεcáa ní nyu apí ne akópe wai ye kpínine apí ikεcáa ne pi túhaane. ¹³ Asei kecáa, ái mpí pɛe ye isé kutu ηmane riñcɔ pɛe Ulééca inipɛe-i aseí pite. Amá mpí pɛe isé n tíkílẽ kapi ye ha maa re aseí pite. ¹⁴ In te mpuri sanɛ pikó pɛe ápi Ulééca isé n nyu ye pɛe isé iyē tíkílẽ, li wa yare i pisifa kέméé wele pin ne i sónɛ, m'pá kápi nní i n nyu. ¹⁵ Pi lẽ nyísele re lɛlɛe isé iyē kέmee ní we ye pisifa kέméé wele. Pikemúnjé yèè pi nyísele apí céru re pi ye pinyine-i akópe wale, aké ye kò pinyine-i alari pi pa. ¹⁶ Lɛlɛe ha leerine

keyáa kē ke Uléécaa uu Nsímé Kεcírε kam n yóólē m páine uú ne pisoι túhaane. Kirisi Yeesu kuú ne tikine uú ne lē nnéi ke pisoι api n wai pin pékesi kecaá pi túhaane.

Pisuifi ne isé kecaá nsímé

¹⁷ Pó nkó pó nní mepócírε rinyíri n he re Usuifi, pón ne isé tálē, pón Uléécaa nnya rikókori wai, ¹⁸ pón umela nyu, pó kuu uisé kemeε n céesi re a ye leleε lico ne kekpée ní we ceri, ¹⁹ pó nní mepócírε n nyáni re pó pinyíyε torikeε, pón ko pepeε kuumaha kemeε ní we meteí, ²⁰ ne piníri ne siwá uceláa, re pó isé kemeε menyuwe ne nsímesei ye nnya, ²¹ pó nkpéni nní le pico céesile, aa peε mepócírε piceláa póne. Pó ye re ápi kape ye yáai, amá póon peε yáai! ²² Pó ye ko re ápi kape ye iwásá wa, amá póon peε iwásá wai! Pó ye re pó pileé kóhole, pón ko peε pilikó yááinkeε! ²³ Pó nní isé nnya rikókori n wai, pó ye ko isé rilóóle aá ne Uléécaa riyu kopu. ²⁴ Li Nléécaasimé kemeε wólaale te:

Nó nnya, Uléécaa rinyiri ye mpuri sane pikó kemeε caaile.

²⁵ Asei kecaá, in te no isé tikile ke pike api ye kuláa nó wa. In te no isé rilóó, nópineke ye we yare kukecíre. ²⁶ In te ukecíre ye le ke isé ii m pise kecaá sóne, áni ye te ukukecíre ye Uléécaa kemeε n we yare pi u rikeleε? ²⁷ Mpuri kecíre ukó un isé n tikile, úu ye tyεse pó nkó pó nní isé n nyu áa ye peε i ritiki, pón ko kele, aa yenu re pó akópe málεε? ²⁸ Le nnya, ái ipiuε kecaá pike mpí peε ye nyíse re usoi ye Usuifi le. Ái ko ipiuε kecaá pike mpí peε pike yíkíyiki. ²⁹ Amá le ke usoi uu kefa kemeε ní we leε ye nyíse re u Usuifi le. Le kapi ye maa re usoi ye meyíkíyiki kelene.

Uléécáa Nfaasòne meké ye mē, ái isé mekó. Ai pisoi kéméé ke Usuifi uyē mpuri ipakare ii ye leeme, amá Uléécáa kémee le.

3

¹ In læ ni, kuláa ye kúye re usoi uké Usuifi? Yo ke piké api ye yoriye? ² Kuláa ye linnéi kéméé wele áku kumúnjé má. Kufoí yee re Pisuifi ke Uléécáa uú ne mefoí símisi uu Unsímé pianipe-i wai. ³ Asei ye kò nye re pikεcòpe pinyine ápi aseí ritiki. Lē nnya, piasei kutikiciré yé tíyεε Uléécáa pòò kò aseí pitiki yáá? ⁴ Ai nkpráni lē. Ai céreise re mprá usoi úye ye unòome le, amá Uléécáa pòó ne aseí tikilenle. Li likεcáá wólalē te:

Li pise re apónóó aké n nyíselē te pò aseí ute le.

Nka ín wene kapi yé ne mepótúhaane kémee pó n cési.

⁵ Amá in te arósei kutikiciré yé tíyεε ai nyíse re Uléécáa ye aseí tikilenle, tó pεε maa re íye? Te ke Uléécáa uu yé nní likεcáá ukuwòí ró í nyíse nnya, úu aseí tikilēε? Lē ke sisoipipi asi ye m pise mecò kam nní pise. ⁶ Ai nkpráni lē. In pεε lē, íye ke Uléécáa uu yé ne pisoi nnéi túhaane? ⁷ In te nnénóome yé tíyεε ai nyíse re Uléécáa ye aseí tikilenle, ai kò ríyu u waise, yo nnya ke Uléécáa uu yé pεε kò ne ró túhaane re tó pikópekóó le? ⁸ Yo nnya kári yé fe tóké maa re: Lē nnya, tóké akópe wa lisòne liké ne akεmεε léeme? Pisoi pinyine pεε tiróyu n kópu ye re tóó ye lē ma. Uléécáa ye alari mále uké lē nnya lipite kutu ripasa.

Pisoi nnéi ye pikópekóó le

⁹ Tó nkpráni maa re íye? Te tó, Pisuifi ye mpuri sane pikó fe, née íye? Ai nkpráni lē. Tó pisímé masile re akópe ye ínnaεe mále an ne kesé Pisuifi

ne mpuri sanε pikó múlĕ. ¹⁰ Li Nléécaasimé ritelé kέmεε wólaalĕ tε:

Usoi úka úu aseí tikilĕ.

Mpá ucíreníηε yíkíyiki nkó nní úu we.

¹¹ Úka mpuri úu mesəhə má.

Úka mpuri úu Uléécaα wéési.

¹² Pinnéí ye ncée kecire pitiki riyáε.

Api kesé pinnéí isoi kpárá n wai.

Úka mpuri úu lisəne wai,

múpa ucíreníηε yíkíyiki nkó nní úu we.

¹³ Pinnəəsimé ye rikpíí le tεε n háalĕ.

Pialempi kapí ne nnóəme wapisi.

Melə ye pinnəə-i kúlaalenle yare iwáα yeε n kóni.

¹⁴ Awéeri ne nsímé kópe yeε pinnəə-i yipaalĕ.

¹⁵ Piana áα kusa ménye pikəikεε kέmεε wélú.

¹⁶ Mpá yei kapi lomə, picəainkεε ne picə íwe piwai yeε pilikó.

¹⁷ Api ncée mεε ye ne nkíηηηε ní ka nyu.

¹⁸ Api piisoi kapi n le kέmεε Uléécaα wuru.

¹⁹ Tə kə pεε nkpéni nyule rε li Uléécaα isé kέmεε wólaalĕ tε pεpεε isé metíki m má nnya kε isé iyĕ ii wólaalĕ, nsímé nké ne múpa úye n lukaalĕ nnya. Sisoipipi nnéí ye Uléécaα inipεε-i sikəpεkəó le. ²⁰ Úka mpuri úu fe uké lĕ kε isé ii m pise wa. Lĕ nnya kε úka úu yé fe uké Uléécaα kέmεε alari yĕ. Isé ye tíyesεε usoi uu céru rε u ukəpεkəó le.

Lĕ kε Uléécaα uu ye sisoipipi ayu n la

²¹ Lĕ kε isé ricuruu ne antepuyε apí pεε mεkεε-mε ní ma yeε nkpéni nní wa. Uléécaα úu ne isé ritiki uké ne sisoipipi waise aseí pite. ²² Pĕ nnéí pεε lĕ kuú ne Yeesu Kiriisí rintíki uu wai ηmanε kóló ne kefa n tεne kuu ye séε rε aseí pite. Likumúηé rε

Uléécaá úu písoi ne picò kecòpe kóólene. ²³ Sisoipipi nnéí ye akòpe wale, asi Uléécaá meyoopi paa. ²⁴ Amá Uléécaá ye uipeelée kémee pi pansesele aseí pite, faalaa ápi kò líka héele. Yeesu Kirisi yee umecire kpísi uu he nnya ke Uléécaá uu ne piayu ló. ²⁵ Uyē ke Uléécaá uu wée re uké umenye ne inyóonse wa iké pē nnéí pee umenye mē ne kefa n tene akòpe sárei uké ne nyíse re u aseí ute le. Uu pee mekee piakòpe akpanii pi wa. U pee ne kéyu pi purule. ²⁶ Lē kuú ne nyíse re u aseí tikilenle, úu nkpáni conse. Uléécaá ye kò lalé uké nfáani ketē nké kémee nyíse re u kò ne urinò kuu m ma kecáá wele. Likumúné re pē nnéí pee Yeesu ne kefa n tenelē ηmane kuu ye yē te aseí pite. ²⁷ Tó, Pisuífi ye pee nnyine má tóké ne picò rikókòri n waii? Aai, nka rín we! Isé pitiki nnya nées mewai sone nnya? Ai nkpáni lē. Likumúné re ái isé kai píse re usoi uké ritiki, amá nfatene kai píse re usoi uké m má. ²⁸ Tò kò yē te ái ke kesoi pipi ake yé lē ke isé ii m píse n wa nnya kake yé Uléécaá keyu-i aseí m má, amá kaké ne kefa n tene nnya kake yé aseí m má. ²⁹ Nées Uléécaá ye Pisuífi ηmane Uleecaa le? Yare úu mpuri sane pikó Uleecaa, nées iye? Eee, u kò mpuri sane pikó Uleecaa le, aseí kecáá. ³⁰ Uléécaá use yee we yee nfatene nnya pikéké pansesene aseí pite. Limecò kuu pikéciré nfatene nnya pansesene aseí pite. ³¹ Yare tò nképni lē maa re nfatene nnya, isé nkó ye pee tenele nées? Ai nkpáni lē! Tò meníne isé nnañe nnéí i palenle.

4

Tóké Apiraham nfatene ne m pallē

¹ Tó nkpéni urósáayaha Apiraham pḥ nḥ maa re íye? Yo kuu Uléécaá kémee yé? ² In pee Apiraham liwaiwai nnya ke Uléécaá uu u pansese aseí ute, Apiraham yé pee fe uu lirikəkəri n wai. Amá ái nkpáni lē we Uléécaá kémee. ³ Nléécaasimé ritelé ye maa re: Apiraham uú ne Uléécaá kefa tene, Uléécaá uu lē nnya u pansese aseí ute. ⁴ Api ye kḥ nḥ yee pikéi n wa uu lihéé yósu maa re faalaa kapi u he. Ulikó ye ni kapi u pa. ⁵ Amá nḥ yee úu pikéi píka n wa uké ne m panse aseí ute un péé ne uyee ye ukópekḥ m pansese aseí ute kefa tenelē, liute yèè unfatene nnya pansese aseí ute. ⁶ Lē ke Tafiti uu tee re nḥ yee úu pikéi píka n wa, Uléécaá uu péé ne u pansese aseí ute ye únarekome le.

⁷ Pē nnéi ke Uléécaá uu akópe n sárei uu kḥ akecáá yáarii ye pínarekome le.

⁸ Usoi nḥ akópe ke Upíima úu n kééni ye únarekome le!

⁹ Pikéké nmané kapi tee re pi pínarekome le née ne pikéciré pḥ kḥ? Tḥ pimáa masile re kefa ke Apiraham uú ne Uléécaá n tene nnya ke Uléécaá uu u pansese aseí ute. ¹⁰ Iye kuú péé we Uléécaá uú ne u kpísi re aseí ute? U pee kélē née úu kélē? Api pee kahane u rinké. Uu pee kélē. ¹¹ Kepire kapi u riké ai nyíse re Uléécaá ye unfatene nnya u pansese aseí ute api kelene u ké. Apiraham ye lē nnya pansese pepe Uléécaá ne kefa n tenelē usaa úu kḥ pee kélē. Yare ke Uléécaá uu Apiraham m pansese aseí ute úu kḥ pee kélē meco kuu kḥ pē pansese. ¹² Apiraham ye kḥ pikéké usaa le. Ai pee pikéké nnéi. Amá u pepe nfatene m má yare kuú m má api kelene u ké usaa le.

Usoi nfatene mεε ye lē ke Uléécaá uu yekei re u yé wa u yeneise

¹³ Asei kecáá, ái isé ke Apiraham uu pitiki fe nnya ke Uléécaá uu yekei re u ne upipirē yé masí ketē nnéi n te. Amá kuu nfatene m má Uléécaá uu ne u pansese aseí ute nnya ye ní. ¹⁴ In te isé ke usoi uu ye ritiki uu ne lē ke Uléécaá uu n yekei re u yé wa yenu, nfatene n̄n pεε líka yoriye, urinō kuu n yekei ye pεε méwoo wale. ¹⁵ Li we re isé ye Uléécaá kuwói yukusele. Isé insá n we, ápi ye maá re pi i rilóó.

¹⁶ Lē nnya, nfatene mεε ye tíyese usoi uu ne lē ke Uléécaá uu n yekei re u yé wa yenu. Ipeelée ihεε ye nyi. Lē nnya, rinóó yekei yekei tē p̄ ne kō Apiraham pipirē nnéi rikó le, ái pεpεε isé n tiki lē n̄manε, amá ne pεpεε urósáá Apiraham mecō nfatene m má ye pi. U ntónéi usaa le. ¹⁷ Li Nléécaasimé kέmεε ukecáá wólaalē te: Ne pó kpísile am waise isoipuri kulúí usaa. U ntónéi usaa le Uléécaá kuú ne kefa n tenε keyu-i. Uléécaá uyεε ye pikpōkpō nfáá n he, uu wai leleε ái pεε ní we, aí weri. ¹⁸ U péé ne Uléécaá tálεnle un ne mé te Uléécaá yé u waise isoipuri kulúí usaa. Li we re Uléécaá ye pεε u maá re: Pipópírē yé masí kulúí n we. Ai kō pεε lē kutá we uké ne m mé. ¹⁹ Apiraham nfatene ye péé ne wele nn páápú, amá un kō ne ānmē píle kumúnjé má. U kō pεε nyule re u ne nkpō nnyáá piwai masile, úu yé nkpéni fe uké kewá yē. Unósi Sara páá kō nkpéni kuwánmarε we. ²⁰ Amá n̄pá ne lē, úu Uléécaá rinōó kesi, amá u meníne nfatene píima ne Uléécaá ríyu waisele úu nkpáni ritiṅa-tiṅa. ²¹ U ne kefa tenεle re Uléécaá ye n̄nanje mále uké ne lē kuu n yekei re u yé wa wa. ²² Lē nnya ke Uléécaá p̄ó kō u pansese aseí ute. ²³ Tinóó

ntí kapi nní ní wáì re: Uléécaá yé u pansese aseí ute, áì uyē ñmané nnya kapi wáì re Uléécaá yé u pansese aseí ute. ²⁴ Tó mpí kuu nní ní pansese aseí pite, t́ nnya kapi kò lē wáì re tò Uléécaá uyé Urópiíma Yeesu pikpòkpò kémee n yukuse ne kefa tene nnya. ²⁵ Arókópe nnya kuu tíye api u kopu, Uléécaá uu u yukuse re uké ró pansese aseí pite.

5

Nkìññìne mee tó ne Uléécaá kecòpe ní we

¹ Ntófatené nnya ke Uléécaá uu ró pansese aseí pite. Nkìññìne ye nkpéni tó ne uyē kecòpe wele. Urópiíma Yeesu Kirisi yé tíyese kai lē wa. ² Uyé tíyese ke Uléécaá uu nfatene nnya uipéelée ncee ró he ari fe arí ne péne ñsone. Li nkpéni tó láárúle re tó kam ari umeyòopi kémee ketóne yenu. ³ Háì ne nkpéni ricuruu kari nní íwe n le, li ró láárúle áì kumúñé má. Tò nyule re íwe kémee ke usoi uu ye piñmóópú peikee, ⁴ uu piñmóópú kémee Uléécaá pitíki ceru ne aseí, uu aseí pitiki kémee fe uu ye Uléécaá ne n tálē un mé. ⁵ Uléécaá pitá ápi yé ró kíraase. Nfáasone mmē kuu ró n he kuú ne unla arókíñ kémee wa.

⁶ Kári pée ñnanje m má tóké ne akópe kémee le ke Kirisi uu pikópekòó nkpò yósí uu kpi. Uléécaá yé liitunje iyē yekei. ⁷ Li pée páápúle piké ne usoi sone ricuruu nkpò ní yósí. In n la, unyine yé pée fe uu ikari wai uu usoi sone unyine nkpò yósu uu kpi. ⁸ Amá lē kémee ke Uléécaá uu ró n nyíse re u ró lalé ye nní: Karí pée arókópe kémee ní we ke Kirisi uu ntókpò yósí uu kpi. ⁹ Ke Uléécaá uu nkpéni nní Kirisi inyóonse menyé nnya ró m pansese aseí pite,

ái céreise re Kirisi yé kò Uléécaá kuwòí kέmεε ró lese.
¹⁰ Pέé uyε-i karí pεε Uléécaá pilaarò ke Uléécaá uu Ukepipi nkρò ne iláarò iyē kpu. Kuu nkρéni nní iláarò iyē pikópe ní masí, áí céreise re u yé kò Ukepipi nfaa ne tiróyu ló. ¹¹ Lē memáá, li kò nkρéni ró láárúle lin kò rikókòri ró we re tó ne Uléécaá ye larukusene. Urópíima Yeesu Kirisi ye tíyεse kai lē wa. Uyεε tíyεse ke tó ne Uléécaá ari larukusene.

Atam ne Kirisi kecáá nkó

¹² Limεcò kai we. Usói use, Atam nnya ke akópe aa ketē kecáá lomμε áá ne nkρò weri. Ke písoi nnéí api akópe n wa nnya, nkρò nn písoi nnéí téh. ¹³ Uléécaá uké kelenε Moisi isé ní léseme, akópe ye pεε ketē kecáá wele. Amá ke isé íi pεε kahanε n léeme nnya, Uléécaá úu pεε akópe keeni. ¹⁴ Mπά ne lē, kai Atam kumúnjé-i n kpísi áí ne Moisi-i tuiiri, nkρò ye pεé wele nn písoi kóni, mπά pinsá Atam mecò rinóó ke Uléécaá uu n he rinlóó.

Atam ye pεε usói ucò uyεε n wεme kumíiri le.
¹⁵ Amá lē ke Uléécaá uu n he faalaa áí kusa piye. Usói use kuú ne ritiki uú ne he. Uyεε Yeesu Kirisi. Kei kuú ne ulisone písoi meyā ticú ne nfanare.
¹⁶ Uléécaá ihεε faalaa mewai ye ne mempehē ne lē ke usói use kóló akópe aa n wa. Akópe ase kóló ke usói uu wa apí ne u túhaane áí ne u kpi. Amá lē ke Uléécaá uu usói n he faalaa uakópe kului mewai-máá yeε tíyεse kuu pansε aseí ute. ¹⁷ In te usói use akópe nnya ke nkρò nn písoi kecáá ketóne yē, pē ke Uléécaá uu ípεeléε n nyíse uu pi pansεse aseí pite yé kò Yeesu Kirisi ηmane nnya nfáa yē, u ne pē api kesē iyóopi tone.

18 Yare ke usoi use akópe aa n tíyese apí ne nǐpá úye túhaane aí ne u kpi meɔ ke aseí mɛwai mɛse amɛ tíyese ne Uléécaá uú ne písoi nnéí pansese aseí pite, apí pɛɛ nfáa yenu. 19 Asei kecáá, usoi use kóló yeɛ pipakare ní ye nnya ke písoi nnéí apí pansɛ pikópɛkɔ́. Limɛɔ ke usoi use kóló yeɛ Uléécaá m pakare nnya, písoi meyã apí pansene aseí pite.

20 Isé ye leemɛɛ ii tíyese akópe aa kulúí wai. Amá kei ke akópe aa kulúí n wa, Uléécaá ye kɔ kei písoi ípɛɛléɛ nyíseɛ aí ne kɛtɔ. 21 Yare ke nkɔ́ nn akópe nnya nnaɲe n yé nn písoi kecáá tone, limɛɔ ke nfáa tenɛciré nǐ ne Uléécaá ípɛɛléɛ kuu písoi n nyíse nnya nnaɲe yenune nké písoi kecáá tone. Urópíima Yeesu Kirisi aseí pitiki nnya kari nfáa tenɛciré yé.

6

Akópe áa kerócaá nnaɲe nka má

1 Lɛ nnya, tɔké nkɔ́pɛni re íye? Te tɔké nkɔ́pɛni akópe piwai ne kɛyu mahã uipɛɛléɛ iké pɛɛ meyã wa néɛ? 2 Ai nkɔ́pɛni lɛ! Akópe áa kerócaá nnaɲe má. Iye ke tɔ́ yé kɔ pɛé ne akópe kɛmɛɛ n we? 3 Ani nyu re tɔ́ nní ntónéí Kirisi Yeesu kupɛnɛɔ kɛmɛɛ míni n wóle, tɔ kɔ míni piwole pɛ kɛmɛé ne u ripɛneɛ ari kesé kpíi? 4 Kapi míni ró ní wóle, tɔ ne uyɛ kapi lɛ tipɛne apí kúlesi. Kesé kari lɛ kpu. Yare kuu kɔ Sáa Uléécaá nnaɲe nnya pikɔ́kɔ́ kɛmɛɛ n yisi, limɛɔ ke tɔ́ yé kɔ nkɔ́pɛni nfáa fale yɛ.

5 Asei kecáá, in te tɔ ripɛne ari unkɔ́ kɛmɛɛ kesé kpi, tɔ kɔ limɛɔ pɛneɛnɛ arí n we arí ne umeyíse kɛmɛɛ kesé yisi. 6 Tɔ kɔ nyule re isoi kpure íye-i karí pɛɛ ní we kapi ne ripɛne apí kunapɛé kɔ́ kecáá karií, ai wai re akópe isoi iyɛ íi nkɔ́pɛni kerócaá nnaɲe nka

μά, ári kò nkpéni akópe ilasi le. ⁷ Li we re usoi nkó ye nkpò mí masí ye akópe ilasi kέmεε lele. ⁸ Tòn m maá re tó ne Kirisi ye ripénele ari kesé unkpò kέmεε kpi, tò kò ne kefa tenelenle re tó ne uyē yé kesé nfáa m má. ⁹ Tò nyule re Kirisi yeε pikpòkpò kέmεε n yisi úu kò píkai kpine, nkpò rín kò nkpéni ukecáá rínaje ríka má. ¹⁰ Kuu n kpu nnya, akópe áa kò nkpéni ukecáá rínaje ríka má. Nkpò cireníje kuu kpu. U nkpéni nfáa mále un ne Uléécaá mekó-i we. ¹¹ Lē nnya, nóké nómenécíre n nyáni re akópe áa nókenécáá rínaje ríka má. Ani kò nómenécíre n nyáni re nò Kirisi Yeesu kupéneco kέmεε nfáa mále nòn ne Uléécaá mekó-i we.

¹² Lē nnya, akópe áa kape kò nkpéni nóinépije yeε keyáa n kpine kέmεε rínaje m má. Ani kape ilikáipi-káipi n tikilē. ¹³ Ani kape nóinépije kelò kenyine kpísi nóké akópe-i n wai. Amá ani nómenécíre kpísi ani Uléécaá anipe-i wai yare nò kpule ani yisi, ani nóinépije silò kpísi ani Uléécaá he aní ne lisone n wai. ¹⁴ Akópe áa yé nókenécáá rínaje yē. Li we re isé íi kò nkpéni nókenécáá rínaje ríka má. Amá Uléécaá nfanare mee nókenécáá rínaje má.

Ari kò nkpéni akópe ilasi kέmεε we

¹⁵ Lē nnya, íye nkpéni? Te tó nkpéni akópe piwai ne kέyu mahā te isé íi kerócáá rínaje má re Uléécaá ípeleé kέmεε karí we nnyaa? Ai nkpáni lē! ¹⁶ Ani nyu re nòn nómenécíre n kpísi nòn usoi m pa re nóké uilasi n le nòn u pakarelē, nò meγíkíyiki uyē kani nní m pakarelē pilasi leε? Nòn nómenécíre n kpísi nòn akópe-i n tampò ani ailasi n le, nó lē nnya kpí. Nòn Uléécaá ilasi n le nòn u m pakarelē, nó pεε lē nnya Uléécaá inipeε-i panse aseí pite.

17 Amá tɔ Uléécáa pakarɛ: Nɔ pɛɛ akópe ilasi lele, nɔ nkpéni kɛfa kɛsɛ nɛ icélaa tikilenle yarɛ kapi nó a n céesi. 18 Yeesu Kirisi yɛ akópe ilasi kɛmɛɛ nó lésɛle ani nkpéni pansɛ nɔn asɛi ilasi le. 19 Nɛ sisoipipi mɛcɔ símisilɛ rɛ áni yɛ mɛkɛɛ nsímé kɔ nnya. Nɔ pɛɛ mɛkɛɛ nómenécírɛ kpísilɛ nɔn mékperinkpɛ nɛ mɛwai kópe ilasi kɛmɛɛ wailɛ. Li tíyɛsɛle ani pɛɛ isoi yɛɛ íi nɛ Uléécáa n sá n le. Limɛcɔ kani yé kɔ nómenécírɛ kpísi ani lɛlɛɛ ní nyamí piwai ilasi n le, ai tíyɛsɛ ani pɛɛ isoi yɛɛ nɛ Uléécáa n sá n le.

20 Kumúnɛ́ kpe-i kaní pɛɛ akópe ilasi n le, lisɔnɛ piwai ápi pɛɛ nɛ nó yé. 21 Mɛwai mɛ́ kaní pɛɛ n wapisi yɛ nkpéni isɛi nó wɛlɛ. Yo kai nó yóriyɛ? Nkpɔ-mɛ́ kamé nɛ nó sí. 22 Amá Uléécáa yɛ nkpéni akópe kɛmɛɛ nó lésɛle uu nó pansɛsɛ upilasi. Nókunélélaa kpɛɛ kei rɛ lɛlɛɛ nɛ Uléécáa ní sá kani nkpéni wai nɔn nɛ kɛtɔ-pɔ nfáa tenɛciré mɛ́. 23 Akópe kulaa kpɛɛ nkpɔ, amá lɛ́ kɛ Uléécáa uu yɛ faalaa n hɛ yɛɛ nfáa tenɛciré kari yɛ tɔ nɛ Urópíima Kirisi Yeesu kupɛnɛcɔ kɛmɛɛ n yé.

7

Isé ti usoi yɛɛ n kpu kɛcáa rínanɛ ríka má

1 Pinémáɛcɔ, nɔ písoi lɛ pɛɛ isé n nyu. Nɔ́ kamí nɛ símisi. Nɔ paleilɛ rɛ kumúnɛ́ kpe-i kɛ usoi uu nfáa m má kɛmɛ́ kɛ isé ii ukɛcáa rínanɛ máa? 2 Isé kɛmɛɛ, unósi nkó yɛɛ n sɔ́ úu ncée má u nɛ ula piké túúnne ula uyɛ un nɛ nfáa má. Amá ula un n kpu, isé iyɛɛ pɛɛ u nɛ ula kɛcɔpɛ ní wɛ íi pɛɛ kɔ unósi kɛcáa rínanɛ mánɛ. 3 Amá in tɛ ula yɛ nfáa mále unósi uú nɛ utisi féé sóni, pi yé u sée rɛ unósi wásánkaí. Amá ula un n kpu, isé yɛɛ u nɛ ula kɛcɔpɛ ní wɛ íi

πρε ueκεάά ρίναηε ρίκα μάνε, un πρέ uyε-i utisi féé n sóō, úu uwásánkaí. ⁴ Pinémáρεε, limεε kai kò nò kέμέε we. Isé íi kò nkpéni nóκενέεάά ρίναηε ρίκα μά, nò pikpòkpò λε. Nó ne Kirisi yεε κερόεάά ρί kpu ye ripénele ani kesé kpi. Usoi féé yεε nkpéni nó te. Uyεε kpu Uléεca u u yukuse, tóké ne Uléεca pikei n wai lin kuláa má nnya. ⁵ Asei κεάά, kumúné kpe-i karí πρε κερόμúné cire ne irósoi n le, isé ye πρε tíyεελε tòn akópe káipinkεε, an irósoi kέμέε ró terii tòn πρέ ne lelee ye ne nkpò ρί ka wai. ⁶ Tò nkpéni isé nnaηε kέμέε lele. Tò nkpéni lelee πρε ilási ró n tónselé anipe-i lele. Nfáasone nnaηε kέμέε kari nkpéni isoi fale le. Ai nkpéni isé yεε πρε μεκεε κερόεάά ρίναηε m má anipe-i.

Isé yεε lé kapi ye n sée re akópe ró nyise

⁷ Lé nnya, tóké nkpéni re íye? Te isé ye akópe le néε? Ai nkpáni lé. Amá isé yεε tíyεεε kamí ne akópe ceri. Likumúné re isé insá πρέ m ma re: Kape ye ucò likò káipinkεε, ám yé πρε céri yo kapi ye sée re ucò likò pikáipi. ⁸ Tinóō te tíyεεεε akópe aa kenémεε ρίναηε yenu, nen πρε mpá yo mpuri kέμέε picò likò káipinkεε. Isé insá n we, akópe ye kpuwaalenle. ⁹ Ne πρε μεκεε wele ám isé nyu, nen nfáa má. Kam nkpéni i n céri, iyé ii πρε kenémεε ρίναηε yenu, néε πρε kpi. ¹⁰ Ai πρε nkpéni wai re isé yεε yé πρε nfáa né n he ye ne nkpò kέμέε né ha. ¹¹ Isé yεε tíyεεε ke akópe aa lé kii ní ma nnya ρίναηε yé áa ne kuyúí né tani aa kò ne né kópu.

¹² Isé ye Uléεca likò le, lé kii ní ma ye kò Uléεca kέμέε léerile, lin aseí tikilé lin kò nyamí. ¹³ Yare lelee ρί nyamí ye nkpéni pansεε lin né kopu, néε íye? Ai nkpáni lé! Akópe aké ne meyíkíyiki n nyíσε re a

mesei akópe le, a isé yee ní nyamí kpísile aa pansese nkpo, akópe aa pree lē ke isé ii ní ma nnya n we lin nyáni re akópe ye mesei likópe le.

Akópe nnaŋe

¹⁴ Asei kecáá, to nyule re Nfáasone mee isé te. Amá inépiŋe mela ke née tikiłē. Ne we yare pi né kpísile apí ne akópe yái. ¹⁵ Likumúnjé re ám menéwai cire asei kóméi. Am ye fe ké ye lē kam ní la wa, amá lē kam n kóhə kam ye wa. ¹⁶ In te ám likópe kam n wai piwai la, ne ma am ηmurei re isé ye nyamle. ¹⁷ Li pree nyísele re ái rinécúruu née lē wai, amá akópe nyee kenémee ní we nyee lē wai. ¹⁸ Ne nyule ηmaa re lisone ái kenémee we, ne la ké re menéwee kémee, lisone piwai yèè ripóó né wale, amá ám ye pree lipiwai fe. ¹⁹ Am ye lisone kam piwai ní la wa, amá likópe kám piwai ní la kam ye wa. ²⁰ In te lē kám ní la kam ye wa, li nyíse re ái née li wai, amá akópe nyee kenémee ní we ye nyee.

²¹ Ne yē te nní ke isé ii sónne. I la iké lisone wa, amá likópe lin pree meséere kenyále-i we. ²² Li kenéfa kémee né láárúle re ké Ulééca isé m múlilē, ²³ amá nen pree kə inépiŋe kémee isé féé icə nyáni. Isé iyē ne iyee ne kenémúnjé n sá ii kóméine. I akópe ilasi né simrile in tíyeselē nen akópe nyee kenémee ní we isé tikiłē. ²⁴ Linécə ye íwe wele! Wóo yé inépiŋe yee ne nkpo né n wéési kémee né lese? ²⁵ Ne Urópiima Yeesu Kirisi ne ritiki am ne Ulééca pəŋese!

Lē nnya, ne kenémúnjé kémee Ulééca isé ilasi tunle, amá nen pree inépiŋe kémee akópe ilasi le.

8

Lē ke usoi uu ye Ulééca Nfaasone m má un ne we

¹ Lẽ nnya nkpéni, pèpèe nè Kirisi Yeesu m pénélē pin nè we ápi má rē piké Uléécaá ketahai kuú nè písoi n túhaanene iwame n wai. ² Asei kecáá, isé yee ye Kirisi Yeesu kupéneco kémee Nfáasone nè rintíki íí nè nfáa he ye isé yee ye akópe nè rintíki íí nè nkpo weri kémee né lésele. ³ Lẽ ke isé ii piwai m pòone rē merówee ye ñnanje i paase nnya ke Uléécaá ricuruu uu wa. Uké nè akópe nyee písoi isoi kémee ní we an pi nyikilē n feriyē nnya kuu Ukepipi tumme nè isoipiñe yare pikópékó mecó. Kenkpó mee lē ke akópe áá nè ñnanje m má cire nè a rinyiki. ⁴ Lẽ nnya kari yé nkpéni fe ari isoi n le yare ke isé ii m píse. Ari nkpéni merówee cire tikilē tòn nè isoi le, amá tó nkpéni irósoi lele yare ke Nfáasone nn m píse. ⁵ Asei kecáá, mpí pèe pimewee cire n tíkilē pin nè isoi le ye lē kapi ní la kemúnjé waille, amá mpí pèe piisoi n le yare ke Nfáasone nn m píse ye Nfáasone kemúnjé waille. ⁶ Usoi mewee cire pitiki uké nè isoi n le yèè nè nkpo kémee u hale. Amá isoi piluke yare ke Nfáasone nn m píse yèè nè nfáa nè nkìñniñe kale. ⁷ Usoi mewee cire isoi piluke yèè tíyesele uu wai Uléécaá ulaaró. Mewee mē áme ye Uléécaá pakare, ticuruu áme yé fe meké lē wa. ⁸ Ai céreise rē pèpèe pimewee cire ilasi n tú pin nè isoi le ápi yé fe piké lélee nè Uléécaá n sá wa.

⁹ Amá nǎ áni kó nkpéni nómenéwee cire ilasi tú nòn nè isoi le, amá lelee nè Nfáasone n sá kani tíkilē, in te aseí kecáá, Uléécaá Nfaasone ye nókenéméé wele. Unyine unsá Kirisi Nfaasone m má, ái Kirisi yee u te. ¹⁰ Kirisi un nókenémee n we, aseí kecáá, nóinépiñe ye kó nè akópe nnya nkpo kéméé wele, amá ke Uléécaá uu nó m pansese aseí pite nnya, Unfaasone ye nfáa nó hele. ¹¹ In te uyee pikpókpó

kémee Yeesu n yukuse Nfaasone ye nókenéméé we, uyee pikpəkpə kémee Kirisi Yeesu n yukuse yé kə tíyese nóinépiŋe yee ne nkpə n sá ii Unfaasone mee nókenémee ní we nnya nfáa m má.

¹² Lē nnya pimáreco, tə nkpeni riwóme mále, amá ai pee merówee kari ne riwóme má kari yé ne irópiŋe mela n wai. ¹³ Nən nómenéla n tikilē nən ne nóinésoi n le, nə kpínine. Amá in te nə Ulééca Nfaasone tíye nn nókenémee pikai wai nn nóinépiŋe mewai kopu, nó nfáa wa. ¹⁴ Pē nnéi ke Ulééca Nfaasone nn n séni ye Ulééca sipipi le. ¹⁵ Ai nfáa mee nó m pansese pilási pee iwame ne n tú kaní yósi, amá Nfaasone mee nó n kpisi nn waise Ulééca sipipi kaní yósi. Mmee mee ye tíyese kari ye ricáái ari Ulééca séi re “Apa”, “Sáa”! ¹⁶ Ulééca Nfaasone ricuruu ye tirócuruu símisile re tə Ulééca sipipi le. ¹⁷ Tən Ulééca sipipi, tóo kə masí lē kuú ne ró m mé te. Tó ne Kirisi tóo kesé Ulééca likó te. Tən Kirisi iwe kesé n li, tó ne Kirisi yé ha kesé umeyəpi kéméé n we.

Μεγəπι μεε κειρε n weme

¹⁸ Ne nyáni re íwe nnyí kémee kari neni nní ní we ne masí kepire meyoopi ke Ulééca uu ní lesene uké ró nyíse áme níka kémee kumúnheisene we. ¹⁹ Mπά yo ke Ulééca uu n wa ye meyíkíyiki ménle, ne kefa kesé Ulééca uké usipipi lese uké nyíse. ²⁰ Mπά yo ke Ulééca uu n wa ye panselé líwookó. Ai re liricuruu mela kémee kaí ne lē wa, amá Ulééca yee lē ne rínanhe li wai. U lē wale un ne tálē te: ²¹ Ulikó kuu n wa yé kam ai rínanhe mee li n caai ai ilási kémee li n tonselē anipe-i lelu, ai péé ne liripə n we lin kə Ulééca sipipi meyoopi kéméé we. ²² Tə kə pee

nyule re n̄pá yo ke Uléécaá uu n wa ye hái ne neni-me n̄móópulenle, lin íwe le yare ke memárenlō ame ye unósi n kēheni. ²³ Amá ái p̄ee lē n̄man̄e. Tó ne kō n̄móópulenle t̄on ne meyíkíyiki m̄é te tó mpí ke Uléécaá uu nní Unfaa n laanse, uké mesei ró yósi yare usipipi uu kō n̄nan̄e mee mek̄ee-me ró n caai anipe-i ró lese. ²⁴ Amá tō t̄alenle t̄on m̄é. Pitá p̄ē k̄ém̄ee n̄man̄e ke Uléécaá uu tiróyu lō. Usoi un lē kuu n tálē un m̄é n nyáni, ápi ye p̄ee re u ne t̄alenle. Usoi yé fe uu lē kuu n nyáni maa re u kō t̄alenle u m̄é? ²⁵ Amá in lē kári n nyáni kari tálē, tō ye li m m̄enle ne ikari.

²⁶ Lim̄ecō ke Nfáas̄one p̄óo ye kō ró lē te ári páápú nnya. Asei kecáá, ári piyómeyáhaa k̄ém̄ee lē kari yéé n we nyu. Amá Nfáas̄one ricuruu ye ke kerócaá Uléécaá yáasile n̄í ne in̄m̄opi yeé íi nn̄óo ne kúmaa n̄í we kerócaá u t̄eni. ²⁷ Kei ke Uléécaá yeé n̄pá úye k̄efa n nyu uu ye ne lē ke Nfáas̄one nn̄í la nké m̄ pise ceri. Nfáas̄one yeè Uléécaá pikó kecáá yáasile aí ne um̄ela sá.

²⁸ Tō kō nyule re n̄pá yo yeè p̄epe Uléécaá n̄í la ne lis̄one kale. Lipite p̄ee nní p̄ē kuu lē kuu piwai n̄í la nnya n s̄ee. ²⁹ Uléécaá ye tíyesele re p̄ē nn̄í kuu mek̄ee-me n c̄eri uu kō mek̄ee-me pi w̄ee piké Ukep̄ipi m̄ecō n we, Ukep̄ipi k̄ē keké p̄ee pimárecō kulúí k̄ém̄ee kefoí kuu m̄ári. ³⁰ P̄ē nn̄í ke Uléécaá uu mek̄ee-me n yekei re piké lē n we, u kō lipite p̄ē séele, p̄ē kuu n s̄ee, u kō pi pansesele aseí pite, p̄ē kuu m̄ pansese aseí pite, u kō ríyu pi waisele.

Uléécaá nla ye piyele

³¹ Tó nk̄p̄eni mmú k̄ém̄ee re íye? Uléécaá un kerócaá n kpálē, w̄oo yé p̄éé ne ró k̄en̄ene? ³² Ukep̄ipi

cire kúu kañne re áke kape íwe li, amá u ke kpísile uú ne ntónéí akópe nnya nyóonse, íye kai yé ppe wa úu yé ne uipeelé kē nnya nípá yo ró mí pa? ³³ Wóo yé fe uú ne pē ke Uléécaá uu n wée túhaane? Liute úu we. Likumúnjé re Uléécaá yee ye usoi pansese aseí ute. ³⁴ Wóo yé fe uu akópe pí pa? Liute úu we. Likumúnjé re Kirisi Yeesu yee kpu, áí kō kei ne ripá, amá u nkpō kémee yisile, Uléécaá kuluke-luke-mē kuu kényukástone-i tú un kerócaá u welu! ³⁵ Yoo yé fe ai Kirisi yee ró n la anipe-i ró lese? Íwe píima nēe mpóocaai nēe piwéékuse nēe nkú nēe mpárí nēe nkpō piloró nēe nkpō ricuruu ηmaa? ³⁶ Lē kai nní Nléécaasimé ritelé kémee wólaalē te:

Pó nnya kari mesére nkpō lorólē pin tó nyáni yare isáñ kapí ne kesareyáí-i pikópe n tósu. ³⁷ Amá tō lē nnéí kémee uyee nní ró n la nnya feriyele áí ne kētō. ³⁸ Ne meyíkíyiki nyule re líka áí yé fe líké nla mmē kémee ró lese. Ai nkpō, áí kō nfáa, áí kō piléécaatume, áí kō liféé linyine lee nnañe m má, áí kō nfáani líkó nēe masí kepire líkó, ³⁹ áí kō kecáá líkó líka, áí kō lelee metene n we. Líka mpuri áí we. Urópiima Kirisi Yeesu nnya ke Uléécaá uu ró nyíse re u ró lalē. Lē nnya, líka mpuri ke Uléécaá uu n wa, áli we lee yé n fe ai Uléécaá nla kuu ró n nyíse kémee ró lese.

9

Isirayeli pikó ne Uléécaá rināo kuu n yekei nkó

¹ Lē kam nní mí maane ye nsímései le. Ne Kirisi ukó le, ám kiraase. Uléécaá Nfaasone ye tíyesele am céru re aseí ye nye. ² Aseí ye nye re tinépóo ye

meýánsei caailenle nen kò meséte kenéfa-i ne íwe pansente. ³ Né pɛe Ulééca pise re uké anóó né wa tó ne Kirisi toké túúnne liké pinémáreco, tó ne pɛ kapi mpuri nse-i m mári yoriye. ⁴ Pi Isirayeli pikó le ke Ulééca u u m pansese upikó, pin umeyóopi kémeé we. Pɛ kuú ne nkóméine sée u isé pi pa, u kò pi céesi lɛ kapi yé uinyóonse n wa, u rinóo pi yekei. ⁵ Ulééca ye hái pɛe meke-mɛ pipikpure wéele. Kirisi ricuruu ye uképire ukó le, tòn kei kapi ketè nké kecáá u m mári m paine. Kirisi uyee pɛe kò mpá yo fe. Uyee Ulééca yee mpá píyei ipakare n te. Amí!

⁶ Ai we re usoi uké musí re Ulééca rinóo ári nkpéni rínanɛ ríka má. Ai re Isirayeli pikó nnéi pɛe Isirayeli pikó yíkíyiki. ⁷ Limeco, ái re Apiraham kumare pikó nnéi pɛe Apiraham sipipi yíkíyiki. Ulééca ye Apiraham maa re:

Isaaki kémeé kaa sipírɛ yɛnune api ye ripónyíri si séi. ⁸ Lɛ nnya, ái Apiraham sipipi nnéi sɛe Ulééca sipipi. Ulééca ye maa re usipipi yíkíyiki sɛe nní sɛ kapi Urinóo kuu n yekei kecáá ní mári. ⁹ Asei kecáá, tinóo tɛe n yisunu ye ntí:

Ké ne kelaane nní icó m pɛeme, Sara un kewántisi má.

¹⁰ Ai ne kei nmanɛ ripá. Limeco kai kò Repeka pinmánɛ keté kémeé we. Urósáyaha Isaaki yee pɛe piketé usaa. ¹¹⁻¹³ Uu pɛe kahanɛ pi m mari, ápi pɛe kò kahanɛ lisone née líkópe n wa. Mpá ne lɛ, Ulééca ye pɛe Repeka maa re: Uwéése yé panse uwá ulasi yare kai n wólaalɛ tɛ: "Yakupu ipuri kamí la, am Esau ikó yúlu." Ulééca kemúnɛ keké ne n wa nnya kai lɛ wa. Ai kesoiipi mɛwai kuú paílɛ un ne wéékeɛ, amá

uricuruu kemúnjé kéméé kai léeri kuu ye ne usoi wéé.

¹⁴ Lẽ nnya, tó nkpréni maa re íye? Te Uléécaá úu aseí ute néé? Ai nkpráni lã. ¹⁵ U ppe Moisi maa re: Nen úye n la ké íwe té, ne ye liute íwe ténle, nen kó úye n la ké ne kefa fénné, ne ye liute ne kefa fénnelé. ¹⁶ Lẽ nnya, áí usoi mela kéméé léeri, áí kó usoi ñhmóópú kéméé léeri, amá Uléécaá yee ye usoi íwe n té ñmané kóló kéméé kai léeri. ¹⁷ Lẽ ke Uléécaá uu Esipiti Uyóopi maa re: Ne pó léseméle re ké ne pó ritiki ké ne nnénañe nyíse rinényíri tiké ne keté nnéí rinkóónú nnya. ¹⁸ Lẽ nnya, Uléécaá un úye n la uké íwe té, u ye liute íwe ténle, un kó úye rikíñ n la uké tákaase, u ye liute rikíñ takaaséle.

Uléécaá kuwáí ne upiwetu

¹⁹ In n la unyine yé fe uu né pise re: In læ ni, yo nnya ke Uléécaá uu ye péé ne pisoí cési? Wóo yé mpíí fe uké umela kesi? ²⁰ Pó kesoi pipi, póo úye póóké ne Uléécaá n kénene? Ketúhu yé fe ake umóme pise re yo nnya kaa nní né móó? ²¹ Utúhumóme ye ncée mále uké ne lã kuu ní la metipiperé wa. U yé fe uu mepéré mese mē kpísi uú ne ketúhu móm, api ye ne líyukóó ke wai, uu kó kecó móm, api ye kē ne likpárakóó wai.

²² Uléécaá ye ppe lalé uké ukuwáí ne unnañe pinyine kéméé nyíse. Pppee sitúhu sē kapi ye ne likpárakóó n wa. Amá nprá ne lã, uu umécire tini uu ppepe péé ne nkpró n sá m múílẽ un tikíñ tápaa lã. ²³ U kó péé lalé uké picó kéméé nyíse re umeyóopi áme kumúnjé má. Pẽ kuu íwe té. Pppee sitúhu sē kapi ye ne líyukóó n wa. Pẽ kuu kó mekke-me wéé re piké umeyóopi kéméé n we. ²⁴ Lelæe nní tó mpí kuu nní

n sée. Ai kò Pisuiḡi ḡmanε, amá ne mpuri sanε pikó kuu sée. ²⁵ Lē ke Uléécαα uu Osee ritelé kémεε maa rε:

Mpuri mμε μεε ḡn pεε nnékó kam sónti ké sée rε nnépuri.

Mpuri mmē isoi kám ye pεε ḡ la kam sónti ké sée rε nnépuri lala píima.

²⁶ Pē kam ye pεε ḡ maa rε:

Ani pinékó, kam sónti ké sée rε Uléécαα yeε nfáα n te sipipi.

²⁷ Antepu Esayi pḡ ne kò Isirayεeli pikó kecáá nsímé maa rε: Mpá Isirayεeli sipipi siké kam siké kulúi n we yarε mínimαα ritime nnyεne, písoi nkáripι nnyine ḡmanε riyu ke Uléécαα uu lólunε.

²⁸ Upíima ye rinḡḡ tē kuu n yekei wainε ne kétḡ-pḡ, ketē kecáá ái nkpáni séséne. ²⁹ Lē ke Esayi uu mekke-me woi rε:

Uléécαα, ketē ne keyóme ute unsá pεε ntópuri kémεε pinyine n tíye,

tó pεε pansεε yarε Sotḡm pikó,

Komḡari pikó kari yé pεé ne menyine n we.

Isirayεeli ne nfatene nsímé

³⁰ Lē nnya, tó nkpéni maa rε íye? Tε mpuri sanε pikó pεε ápi n wéési piké pansε aseι pite ye kefa kapí ne u n tene nnya pansε aseι pite. ³¹ Isirayεeli pikó pεε n ḡmḡópúlē piké isé ritiki piké ne pansε aseι pite pḡḡ pεε menínḡ lólu, ápi lē kapí pεε ḡ la yē. ³² Iye kai pεε lē wa? Api wéési rε piké ne Uléécαα kefa tene. Amá pi pεé lalε piké piricuruu liwaiwai nnya pansε aseι pite Uléécαα inipεε-i. Kei kapi pεé ne “ripare tεε ye písoi n lóise rikpḡu.” ³³ Tipare tē nsímé μεε Nléécαasímé ritelé kémεε wólaalē te:

Nḡ yēε, ne Siyḡḡ ketē-pḡ ripare yekeile

tεε ye pisoι rinkpóuse
 ne kuparecaṅaa kpee ye pisoι n lóise.
 Amá nkó yee ripare tē ne kefa n tene
 úu isei meluke má.

10

¹ Pimárecò, kenéfa nnéi mela ne lē kam Uléécaā n welu yee re uké nnépuri pikó riyu lo. ² Né fe am aseī kecáá maa re pi meykíyiki Uléécaā pikei kέmee ἠμόσπύλη. Amá menyuwe ye pree pi páriIenle. ³ Api ceri lē ke Uléécaā uu ye n tíyese usoi uú ne pansε aseī ute, api pree piicee cire n wéési piké ne pansε aseī pite, api pree lē ke Uléécaā uu ye usoi m pansεε aseī ute pitíki yulu. ⁴ Kirisi ye isé ḡnaṅe paasele re Uléécaā uké pē nnéi pree ne kefa u n tenelē pansεε aseī pite uinipee-i.

Nkó yee Uptima ne kefa n tenelē tiyu ke Uléécaā uu ye lo

⁵ Nsímé mmē ke Moisi uu lē ke usoi uu ye isé rintíki uú ne pansε aseī ute kecáá ḡ wói ye mmú re: Usoi nkó yee isé kecáá n sόne yé isé iyē nnya nfáa yē. ⁶ Amá lē ke Uléécaā uu ye usoi nfatene nnya m pansεε aseī ute nkó ye mmú re: Kape mepócíre m písei re wóo yé keyómecaa ritaá? Li nkpáni yare pò lē teele re wóo yé ha Kirisi súísemε. ⁷ Néε kape kò mepócíre m písei re: Wóo yé nkpò kuhore kέmee súípò? Li nkpáni yare pò lē teele re wóo yé fe uu pikpòkpò kέmee Kirisi leseri. ⁸ Li mpíi Nléécaasimé kέmee wólaalē te íye? Li wólaalē te: Kεpómee ne mpónò-i ne kεpófa-i ke Nléécaasimé nḡ we.

Nfatene nsímé mmě kari n yóólě ye mmě. ⁹ Pòn ne mpónòò pìsoi keyu-i n símisi re Yeesu yee Upíima, pòn kò kepófa-i ne kefa n tenelě te Uléécaá ye pikpòkpò kémee u yukuse, Uléécaá yé ripóyu ló. ¹⁰ Lě nnya, usoi un ukefa-i ne Uléécaá kefa n tenelě kuu ye Uléécaá inipèe-i pansè aseì ute, un n ñmureì uu háa, Yeesu uu uriyu lolu. ¹¹ Uléécaá Nsímé ritelé ye maa re:

Nkó yee ne kefa u n tenelě, úu isei meluke má. ¹² Líka áì aseì kecáá Usuifi ne mpuri sanè ukó kecòpe kóólelě. Upíima use ke pinnéì api má. Pě nnéì pèe urinyiri n sélei kuu ye ulikó meyáhe. ¹³ Li kò Nléécaasimé kémee wólaalě te:

Upíima yèè nkó yee urinyiri n sélei riyu lolé.

¹⁴ Amá íye kapi yé urinyiri sée, pinsá ne kefa u n tenelě? Iye kapi yé kò pèe uyě kecáá nsímé kápi píkai n kómaalě ne kefa tene? Iye kapi yé kò ukecáá nsímé kò, unyine unsá unsímé rin-yóó? ¹⁵ Iye ke pìsoi api yé nsímé riyóó, pinsá pinyine n tumme re piké riyóó? Lě kapi Nléécaasimé kémee wólaalě te: A tíye pèpèe nsímé n yóólě nsě ye pinyáneì nyaní kpa. ¹⁶ Amá pě kapi rin-yóó ápi pinnéì Nsímé Kècìre mmě ñmureì. Esayi ye uritelé-i wóì re: Upíima, wóo nkpáni mmě kari rin-yóó kutu ricò? ¹⁷ Lě nnya, nsímé ke usoi uu ye n kò mee ye tíyese uú ne kefa tene. Nsímé ke usoi uu ye n kò mee nní Kirisi nsímé kapi n yóólě.

¹⁸ Ne pise re: Yare ápi pèe nsímé mmě kò, née íye? Pi n konle! Li Nléécaasimé kémee wólaalě te:

Pimetě ye nípá yeì tulle.

Pirinòò ari pìsoi háì ketě ketò-pò tulu.

19 Ne re ké kò pise re: Isirayeli pikó ápi mmē kō, nées íye? Moisi ye likεcáá rinóo pεse re: Uléεca ye maa re: Né tíyεse nókenéfa aké ne mpuri nnyine pikó pεe ápi kuséi ní we re nsoipuri tóosi. Né kò tíyεse aní ne mpuri nnyine pikó pεe ápi mesohò méka m má wóosi. 20 Esayi ricuruu uu ikari wai uu yóó re: Uléεca ye maa re: Pεpεe ápi pεe né n wéési pεe né yé, pεpεe ápi líka né m písei kam menécíre nyíse. 21 Amá u Isirayeli pikó nkó maa re: Keyáa ne keriyu kam sásikεe re ké tó ne mpuri pakareciré mee nnékó ní késu kecōpe nyóonse.

11

Uléεca u Isirayeli pikó fóm

1 Lē kam pise re: Uléεca ye umpuri fómle nées? Ai yé lē! Tinécúruu ye kò Isirayeli ukó le. Ne Apiraham kepirē le nen kò Pɛnyamεε mpuri ukó. 2 Uléεca uu umpuri kuu hái mekeε-me n wée fóm. Nò Uléεca Nsímé ritelé kelō kē léise, nées yo? Kei ke antepu Elii uú ne Isirayeli pikó ne n wóosi uú ne Uléεca ténι. 3 U kei maa re: Upíima, pi antepuye pεe ne mpónóo n símisi kónle ápi sipónyóonsehúú forεsi. Menécíre kóló kai tíye, pin kò la piké né kpu. 4 Tε íye ke Uléεca uu rinóo u pεse? U u pεse re: Ne pisoι ákotokú aseεi menécíre yekeilenle pεe ápi píkaí Paali * anui n wúlalē. 5 Limεcō ke Uléεca uu kò nfáani ketē nké-i pisoι nkáripι ne uipεelée wée un umεcίre yekeilē. 6 Lē nnya, nfanare ke Uléεca uu ne pi wée,

* 11:4 Paali ye pεe piléε píima pinyine le.

ái re pimɛwai sɔne nnya. Insá lɛ, Uléécaá ipɛelée íi yé pɛe ípɛelée yíkíyiki. [In kɔ re pimɛwai sɔne nnya, ái pɛe ípɛelée kuu pi nyíse. Mɛwai sɔne ihéé íi ípɛelée ihɛɛ kapi ye usoi n hɛ.]

⁷ Lɛ nnya, íye nkɛpéni? Tɔ maa re Isirayɛeli pikó ápi lɛ kapi n wéési yɛ. Amá pɛ ke Uléécaá uu pikɛɔpɛ n wée nmanɛ pɛe li yɛ aí pitórɔɔ atu tápisi.

⁸ Li Nléécaasimé kɛmɛɛ wólalɛ tɛ:

Uléécaá ye pimɛsɔhɔ rikipilɛ, uu piinipɛɛ yarii ápi ye pɛɛ yɛ,

uu kɔ piatu tápisi ápi ye pɛɛ kɔ hái nɛ nɛni-mɛ.

⁹ Tafiti pɔ nɛ kɔ maa rɛ:

Pianyá ilukɛ iké pi pansɛ ripinɛ nɛ kei kai yé pi n tí liké kelólé-mɛ nɛ pi ha

piké pɛɛ pimɛwai kulaa yɛ.

¹⁰ Piinipɛɛ iké nyíinu ápi kapɛ ye yɛ.

A týɛsɛ piké mɛsére ritírí n kpúmímlɛ.

¹¹ Nɛ pisɛ rɛ: Lɛ nnya, Isirayɛeli pikó ye loolɛ ái nkɛpáni píkaí kuyisɛ wee? Aí nkɛpáni lɛ! Amá pikelólé ye týɛsɛle Uléécaá uu mpuri sanɛ pikó riyu lolu re pikɛfa kɛkɛ tóósi nnya. ¹² Pikelólé ye týɛsɛle keté nnéí akɛ Uléécaá likó yénu, pikupakarɛciré aku týɛsɛ mpuri sanɛ pikó ápi Uléécaá likó yénu. Lɛ nnya, Isirayɛeli pikó nnéí pin nkɛpéni Yeesu Kirisi rintiki, Uléécaá likó yé pɛɛ kumúnjɛ m máa?

Mpuri sanɛ pikó riyu melalɛ nsimé

¹³ Nó mpuri sanɛ pikó kam nkɛpéni nɛ mánɛ. Néɛ Kirisi utumɛ yɛɛ mpuri sanɛ pikó kɛɔpɛ n keisi. Kai nní lɛ, li né láárúle rɛ pikei pɛɛ anénipɛ-i we nɛn pi wai. ¹⁴ In n la, li yé týɛsɛ am nnépurí pikó kufatoi yukusɛ aí nɛ pikɛɔpɛ pinyinɛ ayu lolu. ¹⁵ Uléécaá ye Isirayɛeli pikó ilúkɛ ritéle uu pɛɛ u nɛ isoipuri tɔrɔɔ

pikó κεῶρε nsímé nyóonse. Un nkpréni kò piketonε-i pi m pesεpò, íye kai yé peé n we? Li yé nkpráni yarε ke usoi uu ye n kpu uu pεeri!

¹⁶ Pin iluke n wa api ifoi wée api Uléécaα he, li nyísele re Uléécaα yeε itórῶ nnéi te. Pin kulée kunyine iníní n kpísi pin Uléécaα n he, li nyíse re Uléécaα yeε ku te ne kuileε-pò. ¹⁷ Pisuifi ye wele yarε Olifiyee kulée kapi n támisi, Uléécaα uu kuilese inyine kérii uu iripῶhῶ kpekpeε méwoo n le ílese μεελύ. Pó nkó, pῶ nní mpuri sanε ukó, pῶ wele yarε Olifiyee kulée kpeε méwoo n le ílese. Pi pó kpísile api mémεελύ pó μεελύσε, pῶn nkpréni kulée kapi n támisi iníní meni níru. ¹⁸ Lē nnya, kapε ílése iyē kapi n kérii n nyáni re íi kepóyu-i líka tu. Pῶn μεpóčíre n taáselē, a n nyu re ái pῶ nníní topori, amá nníní μεε pῶ topori.

¹⁹ Pó maa re: Pi ílése iyē kériile piké ne iripῶhῶ né rimεελύσε nnya. ²⁰ Asei ηmaa ye nye! Pi i kériile re íi nfatene má nnya, amá mpófatene nnya ke pῶ we. Kapε μεpóčíre n taáselē, amá iwame iké pó n we. ²¹ Pisuifi peε Olifiyee kulée kapi n támisi ílese, mpá ne lē Uléécaα úu pi kaηne. Pῶ nní nlése kapi rimímεελύ, kapε n nyu re pῶ kuu yé kaηne. ²² Lē nnya, a Uléécaα nfanare ripaí αα un-yupape paí. U ne pepeε kepire u riñtῶ kéyu páápúle, uu kutu pi pasa uu pῶ rínare wai. Lē nnya, li píse re pῶké unnare ncee n tikilē. Insá lē, u yé kò pῶ tike yarε kapi ye nlése rinké μεῶ. ²³ Limεῶ, pē pin nfatene n yē, u yé kò píμεελύ pi pesε. Uléécaα ye rínaηe mále uké ne píμεελύ pi pesε. ²⁴ Lē nnya, pó nkó pῶ áa nní Usuiifi, pῶ we yarε Olifiyee kulée kpeε méwoo n le nlese. Pi nlése mmē tikéle api kpē kapi n támisi κεcáá tóresi,

ái kò pεε ρε πò kpē nlese yíkíyiki λ. In τε Uléécaá ye lē wa, íye kúu yé pεε Pisuífi pεε ní we yare kuléé kapi n támisi ílese kapi n kérii ísitonε-i i pεσε?

Uléécaá yé Isirayeli pikó nnét riyu ló

²⁵ Lē nnya pimáρεcò, ne la ké nó símisi áni kape ne lελεε nní m pékaalē kecáá m palei, áni kape kò ne nómenécíρε n nyáni yare nò písòhò λε nnya. Isirayeli pikó kunai kémεε, pinyine yé pikóme n yulaalenle Uléécaá uú ha ne ípuri sane nnéi pisoι umpuri kecáá pikpápò n tene. ²⁶ Uléécaá uu pεε Isirayeli pikó nnéi riyu lolu yare kai Nléécaasimé kémεε n wólaalē τε:

Siyòò-pò ke Uyulale uu léerine.

U yé tíyεε Yakupu kumare pikó api kepire píto u yá.

²⁷ Nkómεine μεε τό ne pē kecòpe n wene ye mmē kumúnjé kpe-i kam piakópe pi n sáρεine.

²⁸ Pi Nsímé Kεcire yeλε api pεε panse Uléécaá pilaarò, ai τό wáánáσε. Amá ke Uléécaá uu nní pεε pipisaayaha n wée nnya, u pi lale hái ne nkpréni-me. ²⁹ Uléécaá úu ye lē kuu usoi ne nfanare n he yosí, úu ye kò pē kuu n wée kecáá kemúnjé conse.

³⁰ Nó ne kò pεε Uléécaá pipakare yeλε. Amá ke pē apí pεε kò nní kupakarecíré m má nnya, Uléécaá uu nkpréni nó íwe téni. ³¹ Limεcò ke pē apí kò nkpréni Uléécaá pakarelē τε uké nó íwe té nnya. Amá u yé kò nkpréni pē nómenécò íwe té. ³² Uléécaá ye sisoipipi nnéi kupakarecíré kémεε yálenle ρε u la uké sinnéi íwe té nnya.

Uléécaá ye ipakare te

³³ A tíyε Uléécaá memá ye piyε kpa. Umewéésεshò ne umenyuwe ye címúle áme

kutepine we! Wóo yé fe uké uketahai kuu rinkéne ceri? Wóo yé fe uké ukemúné kuu n wai aseí kō?

³⁴ Li Nléécaasimé kémee wólaalē te:

Wóo Upíima kemúné nyu?

Wóo yé re u yé fe uu mesohō u kpa?

³⁵ Wóo mefoí linyine u heelē liké ne n we re u yé liute pihēe ceí?

³⁶ Ukemé ke mpa yo ai léeri. Uyēe tíyese ke mpa yo aí we. Umekó kémee ke mpa yo ai kō we. Ulééca yēe mpa píyei-pō ipakare te. Amí!

12

Isoi fale piluke Ulééca pikei kémee

¹ Pimárecō, lē ke Ulééca uu nní íwe ró n té nnya, ne nó ημόρπύσelenle re ani nóμενέčíre kpísi ani u he yare inyóansesee kecire. Inyóanse iyē iké n kpáíilē in kō ne u sá. Lē kani yé u yáasi ai aseí m má. ² Ani kape ketē nté pisoí mewai n tikilē. Amá ani tíyese Ulééca uké mesohō fale nó he meké nó consese. Kei kani yé pēé ne Ulééca mēla ceri. Nó lisōne ne lelee ye u n larisi ne lelee ní nyamí ne kétō-pō ceri.

³ Kefa ke Ulééca uu ne né n fénne nnya, ne la ké nónnénéí ma re úka úu kape ye umecire n taáselē liké tōsí, aí kō pēe aseí má. Amá ani ye kemúné wa keké ne n sá. Ulééca ye mpa úye nfatenē ne kumúné kunyine hele. Mpa úye uké ne ukēpá m pālē. ⁴ Ipiñe ise ke usoi uu má, iyē in ilése kulúí má, ilése iyē in pikei pikó pikó wai. ⁵ Limēcō mpa kari nní kulúí ní we, tō wale ipiñe ise tó ne Kirisi kupéneco kémee, tōn ntónéí muleinelē yare ke usoi ipiñe ilése ii nní m muleinelē mecō. ⁶ Amá mpa úye ne ulikó ye ni ke Ulééca uu ne nfanare u n he. Li pise re mpa úye

uké ihεε iyē kuu n yǝsí nε pikεi n̄sǝnε wα. Uléécαα un úye n hε rε uké antepu pikεi n wai, liute uké ye Uléécαα rinyiri nε símisi uu lipikεi nε unfatεnε nnéi n wai. ⁷ Uléécαα un úye n hε rε uké picǝ lé, uké ye upikεi n wai lin nε pisoι léni. Uléécαα un úye n hε rε uké n céési, li pisε rε uké n céési. ⁸ Uyē kuu n hε rε uké ye picǝ ikari rikpáε, uké picǝ ikari n kpáriisε. Uyē kuu n hε rε uké kεfa n láárú, uké ye nε nfanarε hε. Nkó yεε iwééεε n tú uké n̄sǝnε upikεi n wai. Nkó yεε píwεkǝǝ n léni pǝǝké ye pi lé nε mpǝǝnarε.

⁹ Nla r̄n kapε kecáá kecáá nkó. Ani mεwai kǝpε n kǝhǝ. Ani lisǝnε piwai nε kényu m mahani. ¹⁰ Ani n lakaane yarε ke pimáρεǝ api ye n lákaane mεǝ. Mpá úye uké ye uuǝ pakarε uu ye ríyu u waisε. ¹¹ Ani kekei-i n toǝ, áni kapε siká m má. Ani n ηmǝǝpúlē nǝn kεfa kεsε nε Up̄iima pikεi wai. ¹² Nórínεpǝǝ riké lé kani n tálē nǝn mē nnya n láárú. Ani leλεε nó n wéékuselē nε n niñú. Ani piyǝmεyáhaa nε kényu m mahanlē. ¹³ Ani ye Uléécαα pikó pεε ncǝñ kέmεε r̄ we lé. Ani kapε ye pisánεyǝǝ nε siká wα.

¹⁴ Ani ye pεpεε nó n wéékuselē tinǝǝ sǝnε ritikisε. Ani ye pisoι rinǝǝ sǝnε ritikisε, áni kapε ye úka anǝǝ wα. ¹⁵ Píye pin mpǝǝnarε kέmεε n we, nó nε pē ani kesé mpǝǝnarε-i n we, píye pin n téni, nó nε pē ani kesé té. ¹⁶ Nó nε nópinéǝǝ ani nfasimé m pénelē. Ani kapε limáα-mαα nε líyukǝǝ nε nómεnécíre m músu. Amá ani ye lé ke úka úu nε kutu n cólē kuwéé-mē nókεnémúnjé pεsε. Ani kapε nómεnécíre n nyáni rε nǝ mεwééεsεshǝ mále.

¹⁷ Ani kapε ye unyine mεwai kǝpε nε mεwai kǝpε hέεε. Ani riñmǝǝpú ani ye mpá úye keyu-i lisǝnε

wai. ¹⁸ Lin yo kuwai n we, in te nókenémeé kai yé léeme nó ne mpa úye noké ne n láarúne, ani li wa. ¹⁹ Pinésáne lala kecire, áni kapε ye mewai kópe ke písoi api nó n wa nórinécúruu pi héele, amá ani ye riyá Ulééca ricuruu uké ukuwɔi pi nyíse. Li Nléécaasimé ritelé kémee wólaalē te Upíima ye maare:

Néε ye usoi mewai kópe u héele. Néε ye mpa úye mewai u ceei. ²⁰ Li kɔ wólaalē te:

Nkú nn upóláarɔ n we, a u he uké li, nníré nn u n we, a u he uké n ntí.

Pɔn ye lē n wa, anakale weé kaa lē uriyu kecáa kɔnu.

²¹ Kapε tíye mewai kópe meké pɔ feriyε, amá pɔóké lisɔne n wai áa ne mewai kópe feriyε.

13

Li pise re toké kuyu piwéése m pakarelē

¹ Li pise re mpa úye uké ye kuyu piwéése pakare. Iwéése íka íi we yeε íi Ulééca kémee n léeri. Ulééca yeε piwéése mpí nnéi peε nní ní we tonsente. ² Lē nnya, nkó yeε kuyu piwéése pipakare n yúlu ye lē ke Ulééca uu ní la pipakare yulule. Mpí peε lē pipakare n yúlu ye pimεcire nsímé wéésile re Ulééca uké ne pi túhaane. ³ Usói un lisɔne n wai, ái we re uké kuyu piwéése kewuu n túúni. Amá pepeε mewai kópe n wai kai pise re piké kuyu piwéése kewuu n túúni. Nénte áa la póké kuyu piwéése kewuu n túúni? In lē, a lisɔne n wai, pɔ yé kapi yé pɔ m pakare. ⁴ Ulééca pikéi kémee kapi lē we piké ne pɔ n léni liké ne pɔ sɔnesi nnya. Amá pɔn mewai kópe n wai, kepówuú keké n túúni. Ai méwoo kapi atéhe múílē piké ye usói kutu ripasa. Ulééca pikéi kémee kapi we nnya kapi ye ne uwaikópεkɔó túhaane api kutu u pasa uké

yé te Uléécaá ye ne u wóosile. ⁵ Lẽ nnya, li pise re nípá úye uké kuyu piwééese m pakarelẽ. Ái kutu pipasa nnya kani yé pi m pakarelẽ. Amá li pise re nóké pi m pakarelẽ te lã kaí ne nósinéfa-i nó sá re nóké wa nnya. ⁶ Lẽ nnya kani kò nní lampoo hééle. Uléécaá yee kuyu piwééese tonse re piké lã n wai piké ne upikei kémee n we. ⁷ Ani ye nípá úye lã kaní ne riwóme u m má u hééle. Ani ye ulampooyó lampoo hééle, ani ítòhò uyeé ítòhò n yósu hééle. Ani ye uyẽ kai m pise re nóké n wuru wuri, ani kò uyẽ kai m pise re nóké ríyu waise, ríyu waise.

Usoi ne ucò kecàpe nla

⁸ Ani kape ye úka ne riwóme m má, insá nla riwome kani yé nómenécàpecire n lukaane. Nkó yee picò ní la ye Uléécaá isé ritikile ne iketò-pò. ⁹ Isé yee mí maa re: Kape iwásá wa, kape usoi kpu, kape ye yáai, [kape ye ucò kecáá nnóome wa] kape ye ucò likò káipi, ne isé icò nnéi ye isé nnyí kémee pénélenle re: A upóco n la yare kaa ripócúruu ní la. ¹⁰ Nla nín ye usoicò mewai kópe wa. Lẽ nnya, nkó yee usoicò ní la ye isé ritikile ne iketò-pò.

Usoi mecire picápine uké ne Yeesu Kirisi mepeme m mé

¹¹ Nò nkpéni nyule itunje iyẽ kémee kari nní ní we. Li tule re nóké lã nnòni kémee yisi. Itunje iye-i ke Kirisi uu yé tiróyu n lo ye nkpéni meyá ne tó rikale ai tósu peé uye-i karí peé ne Kirisi kefa pitene n kóraane. ¹² Kesine ye ketene tule, keyáa kē yé nfáani tu. Tóké kunmaha kémee mewai kerócáá lese tóké fóm, ari pee itòpilū kapi ye ne metéi kémee n tò kpísi ari múlú. ¹³ Tò lale ntósé nké n nyamí yare lã kapi ye metunjetéi ne n sóne. Lẽ nnya, tóké merócíre

tí ne pilukecaainkee anyá ne pítaniré ne méwoo méwoo piwai ne mékperinkpe isoi ne picéhaankεε ne kufatoi. ¹⁴ Ani Upíima Yeesu Kirisi isoi kpísi ani tani uké nónínsoui kecáá m palē. Ani kapε tíye nónínepiηε iké ilási nó tónse iké pεε ilikáipi-káipi nó n waise.

14

Ani kapε ye nópínéyómeyáhaacə akópe m palē

¹ Ani ye pεpεe ápi nfatene kémeε m páápú yósi. Ani kapε ye n wéési nəké alari pikemeé m má. ² Unyine yé musí re u yé fe uu nípá iluke íye mpuri le, ucə nkó yεε úu nfatene kémeε m páápú póon ayéhepei ηmanε le. ³ Amá nkó yεε nípá iluke íye n le úu kapε uyεε inyine n kóhə n lómiiεε. Nkó yεε iluke inyine n kóhə páa kapε kə nkó yεε nípá íye n le akópe m palē. Liriyíki re Uléécaə ye kə uyē yósilε. ⁴ Póo úye, póoké ne ucə ukεikó akópe m palē? Un upikεi nśəne n wai née unsá nśəne pi n wai, uukeisaa kaí ne yē. U yé kam uu nśəne wai, liriyíki re Upíima ye nnaηε mále uké ne u lē.

⁵ Unyine yé m músu re keyáa kenyine ye kecə fele, ucə póo re sikucə ye ku. Li piεε re nípá úye uké lē kuu meyíkíyiki ukefa-i m músu n tikilē. ⁶ Nkó yεε m músu re keyáa kenyine ye kecə fele ye lē wailε uké ne Upíima ríyu waise. Nkó yεε nípá iluke íye n le pś ne kə náásilε uké Upíima ríyu waise. Lē nnya uké i n le, liriyíki re u ye iluke iyē kecáá Uléécaə pəonεεle. Nkó yεε úu n le pś ne kə lē wailε uké ne Upíima ríyu waise. Lē nnya, úu kapε ye i li. Uyē ne ye kə lē nnya Uléécaə pəonεεle. ⁷ Asei kecáá, tó úka úu uricuruu mekócire nnya nfáa má, úka úu

ye kò uricuruu mekócire nnya kpu. ⁸ Tòn nfáa m má, Upíima mekó kéméé kari nfáa má, tòn kò n kpu, Upíima mekó kéméé kari kpu. Lẽ nnya, m̀pá tòn n kpu nées tòn nfáa m má, tò Upíima pikó le. ⁹ Kirisi ye kpule uu p̄eri un nfáa má re uké ne pikp̄okp̄o ne p̄ep̄ee nfáa m má Upíima. ¹⁰ Yo nnya ke p̄ó p̄ee up̄óc̄o akópe palé? Nées yo nnya ke p̄áa up̄óc̄o waiselé? Tò ha ntóní Ulééca keyu-i sínle uké ne ró túhaane. ¹¹ Li Nléécaasimé ritelé kémee wólaalé te: Nées Upíima, ne nfáa mále.

Pisoi nnéí yé kam api kenéyu-i wúla.

Pisoi nnéí api kò Ulééca ríyu waise. ¹² Lẽ nnya, m̀pá tó úye ye sóntile uké uricuruu ne unnòò lè kuu n wa Ulééca símisi.

Kape tíye up̄óc̄o uké p̄ó nnya akópe wa

¹³ Lẽ nnya, ári kape ye meróc̄op̄ecire akópe m pasiine. Ani yekei re áni yé líka wa lee yé n̄ounéc̄o rinkp̄ouse nées lee yé kelólé-m̄e ne u rí ha. ¹⁴ Ne nyule, am kò tó ne Upíima Yeesu kup̄enec̄o kémee yénu ñmaa re líka ái liriýíkí-me líkperinkp̄ek̄ó. Amá úye un m músu re linyine ye líkperinkp̄ek̄ó, uricuruu kaí ne mékperinkp̄e má. ¹⁵ P̄on lipóluke-luke nnya up̄óc̄o rip̄ò n caaise, ái ríla kémee kaa lè sóne. Kape lipóluke-luke nnya tíye uyē nnya ke Kirisi uu n kpu uké p̄ó. ¹⁶ Ani kape ye wa pic̄o piké lelee ne n̄ó n sá nnya nkópe yē piké símisi. ¹⁷ Ulééca iȳòpi íi piluke ne piníré nkó nnyine kéméé we. Amá lè ke Nfáas̄one nn ye n he nkó ye mu. Lelee nní aseí ne nk̄iññiñe ne mp̄òonare. ¹⁸ Nkó yee lè Kirisi pikei n wai ye ne Ulééca sále, pisoi p̄ó ne ye kò u n waiselenle.

¹⁹ Lẽ nnya, tóké ye lelee ye ne nkíninɛ ní ka ne lẽ kari yé ne n ñmóópúsenelẽ wéési tòn ne kesé papisi.

²⁰ Kapɛ lipólukɛ-lukɛ nnya Uléécaá mɛwai caai. Asei kecáá, lilukɛ-lukɛ líka áí mékperinkpɛ má. Amá in tɛ usoi yé ilukɛ li, ai lẽ nnya uucɔ ne kelólé-mẽ sí, áí nyamí tɛ uké i li. ²¹ Li nyam tɛ usoi úu kapɛ isarɛ li née úu kapɛ píta n ntí née úu kapɛ ne lelee ye uucɔ ne kelólé-mẽ ní ha ne rikɔ, [née úu kapɛ lelee yé uucɔ m pepirɛ née lelee yé rinárei u n waise ne rikɔ]. ²² A Uléécaá keyu-i lẽ kaa ripócúruu kepófa kémɛ nsímé mmẽ kecáá ní músu wa. Nkó yɛ lẽ kuu m músu rɛ lisɔnɛ n wai ye únarekomɛ lɛ, in tɛ úu likɛmɛ nkópe níka ne umɛcɛrɛ túhaanɛ. ²³ Amá nkó yɛ ulilukɛ-lukɛ nnya n tíru un kɔ pɛé nɛ li le ye umɛcɛrɛ akópe palenlɛ. Liriyíkí rɛ umɛwai ámɛ nyísɛlɛ tɛ ukɛfa kéméé kai léeri. Lẽ kɛ usoi uu ye n wai un tíru ye akópe lɛ.

15

A ye lelee yé upócɔ rinñmóópúse wa

¹ Tó mpí, tóo nní nfatɛnɛ kémɛ m páápú, li pise rɛ tóké pepɛ ápi kahane m papisi rinárei nɛ kutu rícɔ ari lelee nɛ ró ní sá piwai yá. ² Li pise rɛ mpá úye uké ye lisɔnɛ wa liké uucɔ larisi liké nɛ u n léni un nɛ nfatɛnɛ kémɛ papisi. ³ Kirisi úu pɛé nɛ lelee nɛ u n sá kutu cɔlɛ, amá u pɛɛ wailɛ yarɛ kai Nléécaasímé kémɛ ukɛcáá n wólaalɛ tɛ: Alé nyɛ kapi p̄ Uléécaá n lámaankee ye kenécáá pɛɛmɛlɛ. ⁴ Lẽ nnéi lɛ nní háí mɛkɛɛ-mɛ n wólaalɛ ye wólaalenlɛ liké nɛ ró n céési. Li pise rɛ Nléécaasímé ritelɛ tẽ tiké tíyɛsɛ tóké pikáhá-káhá fe tóké kɔ nɛ tirópóo n we tòn nɛ lẽ kuu n yekei rɛ u yé ró pa mé. ⁵ Uléécaá yɛ yɛ n wa usoi

uú ne káhá-káhá uu kò ne uripòò n we uké tíyese tóké Kirisi Yeesu mewai n tikilē, nípá úye ne ucò pin ne kemúnjé kесе má. ⁶ Lē nnya, ani nónnénéí ripéne ani rinóò rise kémee Urópíima Yeesu Kirisi Usaa Uléécaa pakare.

Isoipuri nnét nnya ke Kirisi uú ne Nsimé Kεcire ka

⁷ Ani nómenécòpecire n̄sone m múlnelē yare ke Kirisi uu nó n̄ yòsí uu múlú mecò, liké ne Uléécaa rinyiri rin̄taáse nnya. ⁸ Asei kecáá, Kirisi ye pansеле Pisuifi ukeikó uké ne lē ke Uléécaa uú ppe n yekei re u yé pipisaayaha wa n wa nnya. Un lē n wa, liké ppe nyíse re u ye lē kuu ní ma wale. ⁹ Mpuri sanε pikó p̄ó né kò íwe ke Uléécaa uu pi n tē nnya urinyiri ritaáse, yare kai ke Nléécaasimé kémee n wólaalē te:

Lē nnya kam isoipuri kecòpe ripónyíri haane am kò siyóme yom an̄ ne tipónyíri taáse. ¹⁰ Li kò

wólaalē te:

Nó isoipuri, nó ne Uléécaa pikó ani kesé mpòonare yē! ¹¹ Li kò wólaalē te:

Nó isoipuri nnyí nnéí, ani Upíima rinyiri ritaáse,

Isoipuri nnyí nnéí iké u ritaáse! ¹² Esayi p̄ó ne kò wòi re:

Isai keyase ye sóntile keké isoipuri

pikó kecáá m paílē.

Pi yé kam apí ne u n tálē.

¹³ Uléécaa yee ye usoi ripòò n larukuse uké n̄fatene kani m má ne ritiki uú ne mpòonare ne nkíhniye meýá nó he. Nfáasone nnañe nké lē kani m mé titaáse.

Pòòli ye ncée mále uké wòli yare kuu nni n̄ wòli

¹⁴ Pinémárecò, tinécúruu ñmaa ye nyule re nò nípá yo kémee mewai sone wailē. Nò kò menyuwe nnéí

mále nòn kò tulaalẽ tẹ nọ fe anì nóménécòpécìrẹ n célaanẹ. ¹⁵ M̀pá nẹ lẹ, nẹ rítelẹ ntí kémẹe isímé inyìnẹ meyã nẹ ḱyú mahanlẹ am wólu kẹ nẹ lẹ kani pinyuwẹ m máálẹ nọ léisẹ. Uléécáa kẹfa kuu né n fénne yẹ lẹ ncée né hẹ nen nẹ lẹ nọ wólu. ¹⁶ U nẹ né kẹ fénnele rẹ kẹ mpuri sanẹ pikó kémẹe Yeesu Kirisi rinyiri riyóó. U né wéle uu ilúkẹ yekei rẹ kẹ Unsímé Kécìrẹ riyóó mpuri sanẹ pikó piké nẹ m panse inyóǝnse yẹ nẹ Uléécáa n sá nnya. Nfáasǝnẹ yé tíyese apí n we yarẹ ihẹe yẹ nẹ u n sá kapi ilúkẹ n yekei. ¹⁷ Lẹ kam nní tó nẹ Kirisi Yeesu kupénecò kémẹe n wai nnya, né fe am Uléécáa keyu kémẹe rikókòrì n wai. ¹⁸ Liriyíkí rẹ ám yé kaha kẹ nféé nnyìnẹ rikpápò, insá lẹ kẹ Kirisi uú nẹ né rintíki uú nẹ wai rẹ mpuri sanẹ pikó piké nẹ Uléécáa n waise nkó. Nnésímé nẹ menéwai mее tíyese kuú nẹ lẹ wa, ái nées wa. ¹⁹ Uléécáa Nfaasǝnẹ mее lẹ mewisana nẹ mewai píima wapisi nrí nẹ nyíse rẹ n rínanjẹ mále. Lelẹe tíyese kam fe am hái Yerusalem-pò Kirisi Nsímé Kécìrẹ meyá yóó am nẹ Ilirii tulu. ²⁰ Nẹ waisele rẹ kẹ Nsímé Kécìrẹ riyóó kei kẹ úka úu kahanẹ Kirisi nkó nka n kò ái kapẹ wa rẹ nẹ ucò rikui kuu n yekei kecáa mmẹle ritòsi nnya. ²¹ Nẹ lẹ waille yarẹ lẹ kapi Nléécaasímé kémẹe n wói rẹ: Pẽ kápi píkaì unsímé n símaalẽ yé kam apì u yenu. Pẹpẹe apì unkó nka n kómaalẽ yé kam apì n-asei kom.

²² Lẹ nnya, kaí nẹ nkpéni tu, ám kahanẹ ḱyú n yé kẹ nókénéméé hapò. ²³ Amá pikéi apì nkpéni silò se-i nẹ né we. Háì aḡmẽ anyìnẹ-me kai ripóó né we rẹ kẹ pilóólú nọ hapò. ²⁴ Amá nẹ lalẹ nen píyeyi Esipaanyi n tósu, kẹ nókénémẹe ritikipò kẹ nọ rilóólú tókẹ nkáripì nókénékúrí tone rinépoó riké kpu, anì

πρε limemáá né léni amí ne nnécée nōh. ²⁵ Amá Yerusalem kam ituñe nnyí kέmee tósu ké ha Uléécaá pikó πρε kei-pō ní we lé kelenε. ²⁶ Uléécaá pikó πρε Masetuwaani ne Akayii-pō ní we ye símaanε re piké siwóó tóhō piké ne Uléécaá pikó πρε Yerusalem kuyu-i ní we pin íwe má lé. ²⁷ Piricuruu πρε ne piripōó lé wa. Asei kecáá, li kō πρε pise re piké lé pi wa. Liriyíki re Pisuífi ye Uléécaá piyulale ne mpuri sanε pikó hōonε, ápi lé ke Uléécaá uu pi n he ne mpuri sanε pikó yè. Lé nnya, li pise re mpuri sanε pikó pōóké kō pē ne pilikó kapi m má lé. ²⁸ Nen pikéi pē m masí, nen kō ítōhō iyē pi rimmúise, né πρε nókenémee ritiki amí ne Esipaanyi tómpō. ²⁹ Ne kō nyule re nen ha nókenéméé n hapō, Kirisi yé ne né ritiki uú ne meγá nó kpá.

³⁰ Pimáρεcō, Urópiima Yeesu Kirisi rinyiri kέméé ne níla ke Nfáasone nn tó n he kέméé kam nó ημόópúselē te ani ye kenécáá Uléécaá yáási. Ani Uléécaá yáási ani atōpi né n léni re ³¹ am kapε peπεε ápi Yutee keteni-i Uléécaá m pakarelē anipe-i lóipō. Ani kō iwεε ne né lé te Uléécaá pikó piké ha ítōhō iyē kamí ne nní Yerusalem n sí nsonε yōsí. ³² Lin lé n wa, kam yé πρε nókenémee tuiπō ne mpōonare. Uléécaá un kō n la, am nókenékúrí tone am nkáripí wénte. ³³ Uléécaá ye ye nkínñiñe n he uké nónnénéí kekúrí n we. Amí!

16

Pōoli ye uricuruu písoi yáási

¹ Ne uróyíi Fepee ye Senikireesi-pō Uléécaá icápine kέmee pikéi n wai nó pááipole. ² Ani nsonε Upíima rinyiri kέmee u yōsí yarε kai m pise re

Uléecaa pikó piké yóoinε. Ani kò ne kutu u n còlε, nòn lε nnéi kuu yé nó m pise re ani u wa kémεε u lénι. Uyε ticuruu ye kò písoi meyã lénle uu kò né lénι.

³ Ani kò Pirisili ne Akilasi yáási. Pinékεicò ye pi. Tó ne pε tó kesé Kirisi Yeesu kekεi kémεé we.

⁴ Pi nkρò heirele apí ne nnéfáa yósu. Ai menécíre née pi pònese. Uléecaa icápine nnyí nnéi pikó pεε mpuri sanε pikó kémεε ní we ye kò pi pònesele.

⁵ Ani Kirisi pikó pεε ye pikeyo-i n cápine nnéi yáási. Ani kò unésáne lala Epayinεeti yáási. Uyεε Asii kuwée-mε mefoí ne Kirisi kefa tenε. ⁶ Ani Maari yeε nókenécáá meyã n náasi yáási. ⁷ Ani pinémáρεcò Anturonikuusi ne Yuniyasi yáási. Tó ne pε ne pεε kesé kukpaniilee-i welε. Pi Kirisi pitumε pinyine le ke písoi apí ní la hái. Ticuruu pi pεε Kirisi pikó le née kelene panse uukó.

⁸ Ani Upíima kupéneçò kémεε unésáne lala keçire Ampilyatuusi yáási. ⁹ Ani urókεicò Uripεε yáási. Tó ne uyε tó Kirisi pikei kesé wai. Ani kò unésáne lala Sitakiisi yáási. ¹⁰ Ani Apeleesi yeε n nyíse re u Kirisi ne kefa tenelenle yáási. Ani kò Arisitopuuli keyò pikó yáási. ¹¹ Ani unémáρεcò Erootiyò yáási. Ani Narisiisi keyò pikó pεε Upíima ne kefa n tenelε yáási. ¹² Ani Tirifεeni ne Tirifoosi yáási. Pinósi pinyine ye pi, pεε Upíima pikei n wai. Ani Perisiiti yáási. Unósi unyine isoi kam ní la hái lo. U meyã Upíima pikei kémεε náásile. ¹³ Ani Rufuusi ke Upíima uu n wée ne uuni ke née ye kò n sée re unéni yáási. ¹⁴ Ani Asenikiriti ne Filekò ne Herimεεsi ne Paturopasi ne Herimaasi ne pimáρεcò pεε pikεmεε ní we yáási. ¹⁵ Ani Filolòki ne Yuli yáási ani kò Neree ne uuyei ne Olimpasi ne Uléecaa pikó pεε pikεmεε ní we nnéi

yáasi.

¹⁶ Ani nómenécɔpecire yáhaane ani memárecɔ pirane. Uléecaa icápine nnéi pikó ye nó yáasi.

Nsímé tərə

¹⁷ Pimárecɔ, ne ikari nó kpáselenle re ani nómenécíre tí ne pepere pikóólentene ne picókoi n sónaari. Lẽ kapi n wai ne lẽ kapi n céési ye ne icélaa iyẽ kani ní yósi memíi wewe. Ani pikékúrí rinyósó. ¹⁸ Ai Urópiima Kirisi pikéi ke lipite pẽ mpuri api lẽ wai, amá pikuloi likó kapi ne náasi. Pi ye nnólari ne akéhe ne fele api pepere ápi líka kumúhè n nyu kiraasente. ¹⁹ Amá in nóó, mprá úye ye nyule lẽ kani Upíima m pakarelẽ. Lẽ nnya ke rinépóó ari nó nnya láárú. Ne la re ani mewéesesəhə m má nən ne lisəne wai, nóinésói iké n kpáiiilẽ nən ne likópe kaase. ²⁰ Uléecaa yee ye nkíhnihe n he yé nfáani Setani ritékéé uu nóanéna metene u wai.

Urópiima Yeesu uké ípaelée nó nyíse! ²¹ Unékéicɔ Timotee ye nó yáasi. Pinémárecɔ Lusiyuusi ne Yasəə ne Sosipatee pó ne kə nó yáasi.

²² Née Pəoli uteləwəle, Terituusi yee rítelé ntí ní wói. Nè ne kə Upíima yee tó ne nnó m péneselẽ tinyiri ne nó yáasi. ²³ Kayusi yee ukeyə-i kusáne né ní yósi ye nó yáasi. Ukeyə-i ke Kirisi pikó nnéi api ye cápíne api keyóme yáasi. Kuyu siwóó ucápine Erasiti ne urómárecɔ Kuwaritusi pó ne kə nó yáasi.

[²⁴ Urópiima Yeesu Kirisi uké ípaelée nónnénéi nyíse! Amí.]

Ipakare tərə

²⁵ Ani tíye tóké Uléecaa pakare. Liriýíkí re u yé fe uu wai ani nfatene kémee pelu. Yeesu Kirisi Nsímé

Kecire kam n yóólẽ kuu yé ne lã wa. Nkeméé kuu lèlèe hái məkεε-mε m pékaalẽ lesene uké ró nyíse. ²⁶ Li nkpéni lã ke antepuyε api n wói ne rinóó ke Uteneciré Uléécαα uu n he nnya metéí kémεε léemεle lin nyáni, ai kɔ nkpéni tíyεε ketě nnéí písoi api li ceru piké ne Uléécαα n waise api kɔ ne kεfa u tene nnya.

²⁷ Uléécαα mεcire kóló yεε mεwéesεsɔhɔ ute. Liké ne Yeesu Kirisi ritiki tóké ne ríyú u n waiselẽ hái ne nńá píyei-pɔ. Amí!

Nkomine Fal Ritɛlé Sola New Testament

copyright © 2010 UEEB/SIM au Benin

Language: Sola (Miyobe)

Translation by: SIM International

Sola, Nkomine Fal Ritɛlé

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

1bac8ff9-a7c9-52ef-bb5e-7155dd6ba1a1